

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ühiskonnateaduste instituut

Helen Martinson

**KUTSEALUSTE SEAS ENIM ESINEVAD INFOVAJADUSED,
KASUTATAVAD INFOKANALID JA NENDEGA SEOTUD
PROBLEEMID**

Lõputöö

Juhendaja: Krista Lepik, PhD

Kaitsmisele lubatud.....

Tartu 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED KÄSITLUSED	7
1.1 Mõistete definitsioonid: infovajadus ja infokäitumine.....	7
1.2 Varasemad uuringud sõdurite infovajaduste kohta	8
2. RIIGIKAITSE JA AJATEENISTUS.....	12
2.1 Kaitsevägi ja riigikaitse	12
2.2 Kaitseväekohustus ja ajateenistus	13
2.3 Kutsealuste üle arvestuse pidamine ja ajateenistusse asumine	14
3. UURIMISKÜSIMUSED, MEETOD JA VALIM	16
3.1 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused.....	16
3.2 Uurimismeetod	16
3.3 Valim.....	17
4. UURINGU TULEMUSTE ANALÜÜS	21
4.1 Igapäevase informatsiooni saamiseks kasutatavad infokanalid ja -allikad	21
4.2 Ajateenistust puudutava informatsiooni otsimise sagedus ja olulisus.....	22
4.3 Ajateenistust puudutava informatsiooni saamiseks kasutatavad infokanalid ja –allikad	23
4.4 Hinnang infokanalite ja –allikate informatiivsusele.....	24
4.5 Hinnang informatsiooni olulisusele teemade lõikes.....	26
4.6 Hinnang informatsiooni otsimise oskustele ja sellega seotud probleemid.....	27
4.7 Hinnang informatsiooni kättesaadavusele ja infokanalitele valdkondade lõikes	30
4.8 Vastajate ettepanekud paremaks infoedastamiseks ja üldine hinnang informatsiooni kättesaadavusele	32
5. JÄRELDUSED	34
5.1 Enim kasutatavad infokanalid ja –allikad ning hinnang nende informatiivsusele	34

5.2	Kutsealuste seas enim esinevad infovajadused ja informatsiooni kättesaadavus.....	36
5.3	Informatsiooni hankimisega seotud probleemid ja ettepanekud	37
	KOKKUVÕTE	39
	KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS	42
	LISAD	44
	Lisa 1. Küsimustik	44
	Lisa 2. Valdkondliku info saamiseks enimkasutatud infokanalid ja –allikad.....	55
	Lisa 3. Hinnang infokanalite ja –allikate informatiivsusele	56
	Lisa 4. Hinnang informatsiooni olulisusele teemade lõikes absoluutarvudena ja protsentuaalselt	57
	Lisa 5. Hinnang informatsiooni kättesaadavusele teemade lõikes absoluutarvudena ja protsentuaalselt	58
	SUMMARY	59

SISSEJUHATUS

Tänapäeval räägitakse üha enam infokäitumisest ja infootsimisest ning nende oskuste arendamisest. Kindel on, et infovajaduste rahuldamisel peab infoedastaja arvestama infovajaja huve ja vajadusi. Mistahes protsessi käigus tagab avatud suhtlemine ja adekvaatse informatsiooni jagamine kindlustunde ja motiveerituse (Põldvee-Mürk 2002). Käesolevas julgeolekupoliitilises olukorras on riigil oluline roll kodanike kaitsetahte suurendamise näol. Kodanike vabatahtliku kaitsetahte suurendamisele aitab kindlasti kaasa jõustruktuuride motiveerimine avatud suhtlemise ja adekvaatse informatsiooni jagamise näol. Ka Ameerika Ühendriikides 1993. aastal eriüksuse kandidaatide seas läbi viidud uuringuga on tuvastatud, et need, kes olid rohkem informeeritud eriüksuses toimuvast, olid ka rohkem pühendunud ja rahul oma valikuga (Herd & Brooks 1993, lk 1).

Eesti riigikaitse tugineb suuresti reservarmeele, mis koosneb ajateenistuse läbinud reservväelastest. Kuna reservarmeel on oluline roll meie riigi kaitstes, siis ei saa alahinnata ka ajateenistuse olulisust ning ainult motiveeritud kutsealusest saab pühendunud teotahteline ajateenija ja reservväelane. Siiski puudub hetkel selge ülevaade kutsealuste infovajadustest ja kutsealuste endi hinnangust kättesaadava informatsiooni sisu kvaliteedile. Saadav ülevaade oleks vajalik asjakohase informatsiooni edastamise printsiipide kasutajasõbralikumaks muutmiseks.

Rahvusvaheline Kaitseuringute keskus ja Kaitseressursside Amet on alates 2012. aastast viinud ajateenijate ja kutsealuste seas läbi uuringut „Arvamused Eesti Kaitseväest enne ja pärast ajateenistust“, mille eesmärgiks on koguda tagasisidet järgnevate teemade kohta:

- a) suhtumine Eesti kaitsevärke ning ajateenistusse;
- b) ootused eelseisva ajateenistuse suhtes;
- c) rahulolu läbitud ajateenistusega;
- d) hinnangud ajateenistusse kutsumise korraldusliku küljega;
- e) informeeritus ja jälgitavad infokanalid;
- f) valmisolek asuda teenistusse kutselise kaitsevaelasena või asuda õppima riigikaitsele õppeasutusse.

Infovajadusi puudutava osaga tuvastati etteantud variantide puhul üksikud teemad, mille kohta oleksid kutsealused rohkem informatsiooni soovinud saada. Uuriti ka infokanaleid, millest enne ajateenistusse minekut informatsiooni hangiti ja mille kaudu informatsiooni tuleks anda. Samas ei selgu läbi viidud uuringust hinnang ajateenistust puudutava informatsiooni kättesaadavusele üldiselt ja millised on infovajajate enim esinevad probleemid infovajaduste rahuldamisel.

Lõputöö autor omab 16-aastast kaitseväeteenistuse staaži staabiallohviterina ja on seeläbi osaliselt teadlik riigisektoris esinevatest infoliikumisega seotud probleemidest. Tihti on selle põhjuseks seadustega sätestatud piirangud või ettekirjutused, kuid probleeme tekitab ka sage nõ üleadministreerimine. Kuna autor on teadlik erinevatest organisatsioonisisestest probleemidest, siis tekkis soov lähemalt uurida, millisel kujul liigub informatsioon Kaitseväest välja ning millisel kujul ja mil määral seda informatsiooni vajavad kutsealused.

2014. aasta alguses kaitstes autor seminaritöö teemal „Kutsealuste infovajadused, neile suunatud informatsiooni kättesaadavus ja kasutatavus ajateenijate näitel“ (Martinson 2014). Seminaritöö kirjutamise käigus viidi 2013. aasta lõpus läbi kuue ajateenijaga semistruktureeritud intervjuud, millest selgusid infoliikumisega seotud probleemid, mis neil kutsealustena ette on tulnud. Antud uurimuse tulemuste analüüsist selgus, et suurim probleem on edastava informatsiooni sisus, mis sageli on liiga ametlik ja kokkuvõttev, sisaldamata olulisi detaile, lisaks tegid intervjuueeritavad mitmeid asjakohaseid ettepanekuid informatsiooni paremaks edastamiseks. Oma seminaritöö tulemuste põhjal järeldas autor, et kutsealuste teadlikkust kaitseväest võib üldiselt hinnata heaks, kuid ajateenistuses toimuvast teatakse vähem. Väljaselgitatud probleemide olemus oli ka aluseks käesoleva lõputöö kirjutamiseks, millega soovitakse tuvastada probleemide täpsem ulatus. Saadud tulemused saab edaspidi võtta aluseks informatsiooni sisu muutmisel ning infokanalite valikul ja ülesehitusel.

Seminaritöös esitatud tulemuste põhjal tekkisid uued uurimisküsimused, millele otsitakse vastuseid käesolevas lõputöös. Kuna seminaritöös oli intervjuueeritavate hulk suhteliselt väike, siis nende tulemuste põhjal ei ole mõistlik teha lõplikke otsuseid ja seetõttu oli autoril huvi kutsealuste infovajadusi põhjalikumalt edasi uurida.

Käesoleva lõputöö eesmärk on uurida kutsealuste infovajadusi ja kutsealustele suunatud informatsiooni edastamiseks kasutatavate infokanalite ja –allikate efektiivsust ning infoliikumisega esile kerkivaid probleeme.

Töös käsitletavad uurimisküsimused, millele vastuseid otsitakse, on järgmised:

- a) millistest kanalitest hangitakse põhiliselt valdkondlikku informatsiooni ja milline on hinnang informatiivsusele;
- b) millised on kutsealuste põhilised valdkondlikud infovajadused ja sellekohase informatsiooni kättesaadavus;
- c) millised probleemid leiavad enim aset ajateenistusega seotud informatsiooni hankimisel.

Lõputöö koosneb viiest peatükist. Esimeses osas käsitletakse informatsiooni, infovajaduste ja infokäitumisega seotud mõisteid ning varasemaid teemakäsitlusi ja uuringuid, mis on seostatavad antud tööga. Et paremini aru saada mõiste „kutsealune“ ja selle asetusest Eesti jõustruktuurides ning Kaitseväge olemusest üldiselt, siis teises peatükis annab autor ülevaate Kaitseväest ja selle ülesannetest, ajateenistusest ja kutsealuste värbamispoliitikast. Kolmandas peatükis käsitletakse käesoleva uurimuse läbiviimiseks kasutatud uurimismeetodit ja valimit. Neljas peatükk annab ülevaate uurimistulemustest ja viiendas peatükis on ära toodud saadud tulemuste põhjal tehtavad järeldused.

1. TEOREETILISED KÄSITLUSED

Käesolevas peatükis annab autor ülevaate infovajaduse ja infokäitumise definitsioonidest, varasematest militaarvaldkonna infovajadusega seotud uuringustest, kus muuhulgas käsitletakse Kaitseressursside Ameti ja Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse poolt 2012. aastal läbiviidud uuringu „Arvamused Eesti Kaitseväest enne ja pärast ajateenistust“ tulemusi kutsealuste infovajaduste osas.

1.1 Mõistete definitsioonid: infovajadus ja infokäitumine

Paljud uurijad on defineerinud infovajaduse mõistet, kuid ühtne arusaam sellest puudub. Rahvusraamatukogu poolt peetava Raamatukogusõnastiku (2014 *sub* infovajadus) järgi on infovajadus inimtegevuses tekkinud vajadus saada informatsiooni. See definitsioon sarnaneb väga M. Line'i (1974) omale, kes määratleb infovajaduse nii: „vajadus (*need*) on see, mida indiviid peaks saama oma töö või uuringu jaoks, samuti enesetäiendamise või meelelahutuslikel eesmärkidel jne.“ (Uverskaja 2011 järgi).

Infouurijad teevad olulist vahet mõistritel *information seeking* ja *information retrieval*, mida eesti keeles võiks väljendada ühtse terminiga "infootsing". *Information seeking*, mida eesti keeles võiks siiski väljendada terminiga "informatsiooni hankimine", sisaldab informatsiooni otsimist kõigist kättesaadavatest infoallikatest ja -kanalitest. *Information retrieval*, mida eesti keeles võiks väljendada terminiga "infootsing" on see osa informatsiooni hankimisest, mille puhul kasutatakse abivahendina arvutit. Võib öelda, et infootsing moodustab ühe osa informatsiooni hankimisest. (Virkus 2003) Enamasti järgneb igale infovajadusele infootsing, mille tulemus on osaliselt mõjutatud infokäitumisest.

Wilson (1999) on väitnud, et infokäitumine tekib siis, kui infovajaja tajub, et infovajaduse rahuldamiseks on vajalik ametlike või mitteametlike infoallikate ja –teenuste kasutamine ja nendest päringute tegemine (Wilson 1999, lk 251).

Wilsoni (1999) teisest infokäitumise käsitlusest selgub, et infovajadus ise ei olegi primaarne, vaid see tekib läbi mõne muu nõ põhivajaduse ning infovajaduse rahuldamisel ja teabe hankimisel puututakse kokku erinevate takistavate teguritega. Wilsoni hinnangul võib põhivajadusi kirjeldada psühholoogiliste terminitega: füsioloogiline, kognitiivne ja afektiivne. Nii põhivajaduste kui ka takistavate tegurite kontekst sõltub inimesest endast, isiku sotsiaalsest rollist ja ümbritsevast keskkonnast. (Wilson 1999, lk 252)

Tulenevalt M. Line'i (1974) definitsioonist, peab indiviid lisaks kõigele muule, saama vajalikku informatsiooni ka tööga seotud ülesannete täitmisel (Uverskaja 2011 järgi). Seega peaks riigi kodanik ka riigi poolt püstitatud ülesannete täitmisel mõistma selle olulisust ja vajalikkust ning omama vaba ligipääsu informatsioonile, et saada vastused püstitatud ülesannete täitmisega seotud infovajadustele.

Vaadates Wilsoni (1999, lk 251 ja lk 252) erinevaid infokäitumise kirjeldusi, siis autor on oma seminaritöös läbi viidud kvalitatiivse uurimusega ja käesoleva lõputöö raames läbi viidud kvantitatiivse uurimusega tuvastanud kutsealuste infovajaduse tekke läbi nõ põhivajaduse, mis on seotud kohustusega osaleda riigikaitstes, ning vajadust rahuldada sealjuures tekkivaid infovajadusi.

1.2 Varasemad uuringud sõdurite infovajaduste kohta

Infoedastaja seisukohalt on mitmel põhjusel oluline tagada, et edastatav info vastaks infovajaja nõudmistele ja soovidele. Selleks, et tagada infovajajale väärtusliku informatsiooni kättesaadavus, on oluline tuvastada olemasoleva informatsiooni väärtus ja mõju infovajajale.

Kuna Eestis ei ole laiaulatuslikult tegeletud ega uuritud kutsealuste, ajateenijate jt infovajajate sõjaväeliste infovajadustega, siis järgnevalt vaadeldakse mõningaid Ameerika Ühendriikides koostatud uuringute tulemusi. Sarnaselt Eesti Kaitseväele, koosneb ka Ameerika Ühendriikide armee tegevväelastest ja reservväelastest ning see annab üldisemas plaanis põhjust vaadelda sealseid militaarvaldkonnas tekkivaid infovajadusi. (GoArmy 2014)

ARI (US Army Research Institute) poolt on läbi viidud mitmeid uuringuid tuvastamaks militaarvaldkonnaga seotud infovajadusi ja enim esinevaid probleeme.

1984. aastal ARI teadlaste poolt läbi viidud uuringu käigus vaadeldi kasutusel olevat värbamispoliitikat ja värvatud sõdurite otsuste tagamaid. Antud uuringu tulemustest oli näha, et

suur osa uuringus osalejatest asus teenistusse, et teenida vahendeid kolledžisse asumiseks, põgeneda isiklike probleemide või tööpuuduse eest. Samas oluline hulk vastajatest oli asunud teenistusse ka enesetäiendamise, erinevate oskuste treenimise, vastutustundlikkuse arendamise ja lihtsalt riigi teenimise eesmärgil. (Elig 1984)

1993. aastal viidi sõdurite seas läbi uuring „*Information needs of enlisted soldiers when making a special forces career decision*“ (Herd & Brooks 1993), milles osalejad hindasid olulisimateks infoallikateks sõpru ja värbamisspetsialiste. Lisaks oli suur osa vastajatest kasutanud informatsiooni saamiseks filme, mis uuringu läbiviijate hinnangul ei anna edasi adekvaatset ja tõepärasest informatsiooni, vaid sealne info on pigem ilustatud ja ebareaalne. (Herd & Brooks 1993)

Herd ja Brooks (1993) tuvastasid valdkonnad, mille suhtes on vajalik info kättesaadavuse parandamine: 1) perekonnaga seotud informatsiooni kättesaadavus; 2) koolitus ja ettevalmistus; 3) missioonid ja tegevusalad teenistuses (Herd & Brooks 1993, lk 13). Sõdurid olid mitmel juhul märkinud, et nad oleksid soovinud saada rohkem informatsiooni väljaõppe ja treeningute kohta, et seeläbi ennast iseseisvalt eesootavataks ettevalmistada. Uuringust selgus, et edastatav info on sageli puudulik ning värbamisspetsialistidel puuduvad teadmised eriüksuse reaalsest elust ja seega ei ole alati suutelised alati adekvaatset informatsiooni edasi andma. (Herd & Brooks 1993, lk 2)

Mainitud uuringuga on tuvastatud Ameerika Ühendriikide sõdurite infovajadustega seotud probleeme, kuid nende põhjal saab autori hinnangul tõmmata paralleele ka Eesti Kaitseväge ja ajateenistust puudutava informatsiooni edastamisega ning selle uurimisega. Nagu Ameerika Ühendriikides, nii on ka Eesti Kaitseväes põhilisteks informatsiooni edastajateks värbamiskeskuse spetsialistid, kellelt ei eeldata varasema tegevteenistuse kogemust ja seeläbi ei oma nad ajateenistuse elukorralduse suhtes põhjalikke teadmisi. Sellest tulenevalt võib kutsealusele, kui infovajajale, jääda oluline eelteadmine või informatsioon kättesaamatuks. Siiski on uuringu näol tegemist liialt USA-keskse lähenemisega ja päris samaväärselt Eesti ühiskonna väärtustega seda võrrelda ei saa. Seda esiteks põhjusel, et ühendriikides on riigikaitse ülesehitatud suures osas palgaarmeele ja sealsed prioriteedid ja eesmärgid on tulenevalt sellest mõnevõrra erinevad. Ka on uuringu läbiviimisest aeg edasi läinud ja informatsiooni edastamise viisid oluliselt tehnoloogiakesksemaks muutunud, muuhulgas edastatakse ja hangitakse suur osa informatsiooni internetist, olgu see siis teadlikult või mitte.

Ameerika Ühendriikide teadlased Yeung ja Gifford (2011) on uurinud internetis kättesaadava informatsiooni mõju sõjaväega liitumisega seotud otsuste tegemisel. Uuringu käigus keskenduti ka internetifoorumitele ja valdkondadele, mille kohta nendest allikatest enim teavet otsitakse. Potentsiaalsed tulevased teenistujad olid enim huvitatud värbamise protsessidest, elukorraldusest armees, erinvatest teenistuskohadest ning soodustustest ja hüvedest, mida tegevteenistus pakub. (Yeung & Grifford 2011).

Antud uuring näitab ära, mis laadi sõjaväeteenistust puudutavat informatsiooni otsitakse foorumitest enim. Selle põhjal võib järeldada, et foorumite mitteametlik suhtlusvorm võimaldab mugavamalt küsida asjassepuutuvat informatsiooni ja arusaadavamalt jagada teadmisi infovajajatele.

Eestis on Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse ja Kaitseressursside Ameti poolt kutsealuste ja juba ajateenistuse läbinute hulgas alates 2007. aastast läbi viidud uuringut „Arvamused Eesti Kaitseväest enne ja pärast ajateenistust“, mille aruandes on muuhulgas põgusalt käsitletud küsitletute hinnangut oma informeeritusele ajateenistusest enne teenistusse asumist. Käesoleva lõputöö raames käsitletakse 2011. aastal läbi viidud uuringu tulemusi (Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus 2012), kuna selles sisalduv informatsioon on kõige värskem ja saadud tulemused on aastate lõikes olnud sarnased.

Käsitletava uuringu tulemused näitavad, et oma informeeritust ajateenistusest hindavad kõrgemaks kutsealused (63%) ja oluliselt madalamaks ajateenistuse läbinud reservväelased (44%) (Kivirähk 2012, lk 75). Seda erinevust võib selgitada asjaolu, et teenistuses olles tajutakse reaalsust teisiti, kui seda varasemalt ette kujutati. Kuna eelnevalt on selgunud (Martinson 2014), et palju ajateenistusele eelnevat informatsiooni saadakse ka sõpradelt ja sõltuvalt väeosast, milles sõber teenis, või sõbra teenistusajast, võivad sisemised tegevust korraldavad regulatsioonid olla muutunud, muutunud võivad olla ka olme- ja elamistingimused.

Uuringus on keskendutud järgmiste etteantud teemade kohta informatsiooni hankimisele: 1 – väljaõpe; 2 – ajateenija õigused ja kohustused; 3 – võimalustest kaitsta oma õigusi; 4 – elamistingimused; 5 – Eesti kaitsepoliitika.

Mainitud teemadega seotud infovajadusi võib meelevaldselt pidada kutsealustele oluliseks, kuid antud uuringust ei selgu, milliste teemade suhtes veel informatsiooni vajatakse või milliseid teemasid peetakse olulisimateks.

Aastate jooksul läbiviidud uuringute põhjal on infovajadused eelpool loetletud teemade suhtes olnud enam vähem samad. Ka selgub uuringu tulemustest, et enamus kutsealuseid saab enne teenistusse asumist vajalikku informatsiooni esmajärjekorras sõpradelt ja vähemal määral Kaitseressursside Ameti erinevatest infokanalitest ja –materjalidest. Enim kasutatava infokanalina toodi välja internet ja suhtlusvõrgustikud, neile järgnesid erinevad ajalehed, raadio- ja telekanalid.

Tulenevalt uuringuaruandest on küll uuritud kutsealuste infovajadusi ja ka kasutatavaid info kanaleid ja –allikaid, kuid uuritud ei ole soovitud informatsiooni kättesaadavust, informatsiooni hankimisega seotud probleeme ja täpsemalt ei ole analüüsitud infokanalite sisu ja kättesaadavust. Seda kinnitas ka Kaitseressursside Ameti värbamiskeskuse nõunik, kellega autor uuringu läbiviimisel personaalse kirjavahetuse teel nõu pidas.

2. RIIGIKAITSE JA AJATEENISTUS

Riigikaitse korraldamise eest Eesti Vabariigis vastutab kaitseministeerium eesotsas kaitseministriga. Kaitseministeeriumi vastutusalasse kuuluvad Kaitsevägi, Kaitseliit, Kaitseressursside Amet, Teabemet, Eesti Sõjamuuseum ja Seli tervisekeskus.

Siiski ei moodusta eelpool nimetatud kaitseministeeriumi vastutusalas olevad organisatsioonid kogu Eesti riigikaitset. Riigikaitse olulise osana saab nimetada ka ühiskondlikke organisatsioone, riigikaitseõpetuse tunde ja riigikaitse kursuseid, mis aitavad kaasa kodanike kaitsetahte kasvatamisele ja seeläbi tugevama riigi loomisele. Tuntuimad kaitsetaht kasvatavad vabatahtlikud ühiskondlikud organisatsioonid on Kaitseliidu haldusalas tegutsevad nais- ja noorteorganisatsioonid Naiskodukaitse, Noored Kotkad ja Kodutütred. Autori seminaritöös läbiviidud intervjuudest selgus ka, et just Kaitseliitu ja selle organisatsioone nimetati ajateenistusele eelneval ajal olulisteks riigikaitse teemade kohta informatsiooni edastajateks.

2.1 Kaitsevägi ja riigikaitse

Kaitsevägi on sõjaväeline riigiasutus Kaitseministeeriumi vastutusalas, mis oma ülesannete täitmisel esindab riiki. Kaitseväge juhib nii rahu kui ka sõjaajal Kaitseväge juhataja, kes vastutab Kaitseväge valmisoleku eest riigikaitse ülesannete täitmisel.

Eesti Vabariigi põhiseadus näeb ette, et Eesti kodanikud on kohustatud osa võtma riigikaitse seaduse sätestatud alustel ja korras (Eesti Vabariigi põhiseadus RT I, 27.04.2011, 2). Riigikaitse korraldamise eest Eestis on vastutav kaitseministeerium ja Eesti riigi siseses riigikaitse elluviijad on Kaitsevägi ja Kaitseliit.

Rahuajal on Kaitseväge isikkoosseisu suurus umbes 6000 inimest, kellest ligi 3200 on ajateenijad. Kriisi- või sõjaajal mobilisatsiooni käigus rakendatava operatiivstruktuuriga paeks Kaitseväge isikkoosseis ulatuma 16 000 inimeseni. Julgeolekupoliitika olulisel halvenemisel aktiveeritakse

täiendusreserv, mille tulemusena peaks isikkoosseis suurenema 30 000 inimeseni. (Eest Kaitseväge veebileht)

Eelpool mainitud inimressurssidega ja nende väljaõppega rahuajal luuakse vajalik alustala sõjaliseks lahinguvalmiduseks. Ajateenijate väljaõppega tegelevad erinevad väeliigid milleks on: 1 – Kaitseväge juhataja alluvuses olevad struktuuriüksused; 2 – maaväge koosseisus olevad struktuuriüksused; 3 – mereväe koosseisus olevad struktuuriüksused; 4 – õhuväge koosseisus olevad struktuuriüksused. Kõikide väeliikide tegevuskavad ja arengusuunad on erinevad ning pidevas muutumises ja arenemises. Ajateenijate väljaõppega tegeletakse kõikide väeliikide koosseisus olevates erinevates väeosades, mida on kokku 11. Sõltuvalt väeliikide eripärast ja struktuuriüksuse tegevuskavast on väljaõppe sisu, elamis- ja väljaõppetingimused erinevad ja seda on autori hinnangul oluline jälgida ka infovajajale informatsiooni edastamisel.

2.2 Kaitseväekohustus ja ajateenistus

Kõigi Kaitsevägele püstitatud ülesannete tagamiseks vajab Kaitseväge professionaalseid, oma tegevusi kokkuharjutanud spetsialiste, kes moodustavad reservarmee, mis on Eesti riigikaitse üks põhialuseid.

Iga Eesti riigi meessoost kodanik on kohustatud teenima Kaitseväes ehk täitma kaitseväekohustust, kui seadusest ei tulene teisiti. Sel ajal, kui kodanikul on kaitseväekohustus, on ta kaitseväekohustuslane. Kaitseväekohustuslased jagunevad kutsealusteks, ajateenijateks ning reserv- ja tegevväelasteks. (Kaitseväeteenistuse seadus) Kaitseväeteenistuskohustuse täitmine on kaitseväekohuslase kohustus läbida kindlal ajaperioodil aja- ja reservteenistus Kaitseväes.

Igal aastal läbib ajateenistuse umbes 3000 kutsealust, kes kõik määratakse peale ajateenistuse läbimist sõjalise reservüksuse koosseisus kindlale ametikohale. Kaitseministeeriumi koostatud aruandest riigikaitsest osavõtu kohustuse ja kaitseväeteenistuskohustuse täitmise kohta riigis lähtub, et seisuga 01.12.2012 oli riiklikus registris arvel 113 240 kutsealistesse aastakäikudesse kuuluvat kaitseväekohustuslast. (Kaitseministeerium 2014)

2.3 Kutsealuste üle arvestuse pidamine ja ajateenistusse asumine

Kutsealune on seaduse mõistes 17–27-aastane (kaasa arvatud) meessoost isik kuni aja- või asendusteenistusse asumiseni või aja- või asendusteenistusse asumisest vabastamiseni (Kaitseväeteenistuse seadus).

Kutsealustega seotud vajalike toimingute teostamise eest vastutab Kaitseressursside Amet kuni kutsealuse ajateenistusse asumiseni. Kaitseressursside Amet korraldab kaitseväekohustuslike kodanike arvestus ja tema pädevusse kuuluvad järgmised tegevused: 1 – otsustab ajateenistusse kutsumise, ajateenistusse asumise aja ja ajateenistuskoha; 2 – annab kutsealusele ajapikendust; 3 – otsustab kutsealuse ajateenistusse asumisest vabastamise; 4 – otsustab kaitseväeteenistusest usulistel või kõlbelistel põhjustel keeldunud kutsealuse asendusteenistusse asumise ja asendusteenistusest vabastamise. Kaitseressursside Ameti ülesandeks on ka Kaitseväe värbamisinfo vahendamine, värbamistoimingute tegemine ning tagasiside kogumine värbamis- ja tööprotsessi kohta ning seda nii tegevväelaste kui ka ajateenijate suhtes.

Eeltoodust selgub, et Kaitseressursside Ametil on läbi erinevate tegevuste oluline roll kutsealustega suhtlemisel ja värbamisega seotud informatsiooni edastamisel. Kaitseressursside Ameti värbamisspetsialistid korraldavad koolides Kaitseväge tutvustavaid infotunde, ka on amet koostanud erinevaid infotrükiseid tulevastele ajateenijatele. Kaitseressursside Amet on otseselt kutsealuste teavitamisega ja värbamisega seotud institutsioon, kelle ülesandeks on ka esmase informatsiooni edastamine kutsealustele. Samas ei saa kogu adekvaatse informatsiooni edastamise kohustust panna Kaitseressursside Ametile, kuna nemad otseselt tegevteenistusega kokku ei puutu ja seega, nii nagu Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringutest selgus, ei oma ka nemad enamasti reaalse tegevväelase elu kogemust ja seetõttu ka sellekohast põhjalikku informatsiooni.

Kaitseressursside Amet võtab kutsealuse kaitseväeteenistuskohustuse täitmiseks arvele kaitseväeteenistuskohustuslike Eesti kodanike riiklikus registris alates tema 17-aastaseks saamisest. Arvele võetakse kõik kutsealused sõltumata nende elukohast, haridustasemest või tervislikust seisundist (Kaitseressursside Amet 2014).

Ajateenistusse kutsutakse 18-27-aastane vähemalt 6-klassilise haridusega inimene, kelle tervislik seisund on tunnistatud kõlblikuks, kellel puudub õigus ajateenistusest ajapikendusele või ajateenistusse kutsumisest vabastamiseks. 2013. aastast saavad ka naissoost kodanikud alates 18. eluaastast asuda vabatahtlikult ajateenistusse ning teha kaitseväekarjääri samadel alustel

meestega. Peale kaitseväeteenistuskõlblikuks tunnistamist edastatakse kutsealusele kirjalikult teenistusse kutsumise kuupäev, kellaaeg ja kogunemise koht. Ka antakse kutsealusele tõend ajateenistusse kutsumise kohta, mille saab esitada tööandjale või õppeasutusele.

Ajateenistuse jooksul omandatavad teadmised on üldjuhul aastate jooksul püsinud samad, muutunud on ainult väljaõppe tase. Seda põhjusel, et kõik ajateenijad alustaksid samalt tasemelt ja omaksid võrdseid võimalusi oma võimete ja oskuste näitamisel. Ajateenistuses olles on kõik võrdsed, hoolimata soost, elukohast, rahvusest vms. Peale ajateenistuse läbimist jääb reservväelane kaitseväekohustuslase registrisse arvele reservväelasena kuni 61. eluaastani.

3. UURIMISKÜSIMUSED, MEETOD JA VALIM

Alljärgnevas peatükis annab autor ülevaate lõputöö eesmärgist, uurimisküsimustest, kasutatud meetodeist ning valimi kujunemisest.

3.1 Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Käesoleva lõputöö eesmärk on uurida kutsealuste infovajadusi ja kutsealustele suunatud informatsiooni edastamiseks kasutatavate infokanalite ja –allikate efektiivsust ning infoliikumisega esile kerkivaid probleeme.

Töös käsitletavat uurimisküsimused, millele vastuseid otsitakse, on järgmised:

- a) millistest kanalitest hangitakse põhiliselt valdkondlikku informatsiooni ja milline on hinnang informatiivsusele;
- b) millised on kutsealuste põhilised valdkondlikud infovajadused ja sellekohase informatsiooni kättesaadavus;
- c) millised probleemid leiavad enim aset ajateenistusega seotud informatsiooni hankimisel.

Uurimustöö käigus kogutud empiirilise materjali põhjal analüüsitakse kutsealuste infovajadusi, neile suunatud informatsiooni sisu ja vajaliku informatsiooni kättesaadavust ning enim kasutatavaid infoallikaid ja -kanaleid. Uurimistulemuste põhjal on võimalik teha ettepanekuid otstarbekama infoedastamise kohta.

3.2 Uurimismeetod

Eespool mainitud uurimisküsimustele vastuste leidmisel kasutati andmekogumismeetodina kutsealuste ja ajateenijate seas läbiviidud veebipõhist ankeetküsitlust, mis oli avatud veebikeskkonnas UT – LimeSurvey (www.ut.ee/survey/) ajavahemikul 07.-30.04.2014. Ankeetküsitluse küsimustiku koostamise aluseks võttis autor oma seminaritöös (Martinson 2014) tuvastatud probleemsete valdkondade analüüsi tulemused.

Ankeetküsimustik (vt lisa 1) on uurimisküsimuste alusel jagatud mõttelisteks osadeks, ka lisati juurde mõned küsimused vastajate sotsiaal-demograafiliste tunnuste kohta, et vajadusel paremini hoomata vastuste erinevuste tagamaid. Siiski olgu öeldud, et nendest küsimustest osutus suhteliselt väikese vastanute arvu juures kasutatavaks sooline eristamine, kuna selle baasil oli võimalik tuvastada, mil moel hindavad naissoost infovajajad ajateenistuses naiste võimalusi tutvustava informatsiooni olulisust ja kättesaadavust. Ka kasutatakse tulemuste analüüsimisel osalistest vastajate eristamist staatuse poolest ehk jagatakse gruppidesse ajateenijad, kui juba realselt ajateenistusega kokkupuutunud infovajajad, ning kutsealused ja õpilased, kui reaalse ajateenistuse kogemuseta infovajajad. Kuna vene keelt kõnelejate protsent on vastanute seas väga väike (6 vastajat ehk 8% vastanutest), siis ei pea autor otstarbekaks edasise analüüsi käigus vastajaid emakeele alusel eristada.

Küsimustik koosnes peamiselt astmestikest ehk skaaladel põhinevatest küsimustüüpidest ja valikvastustega küsimustest, et tekiksid võrreldavad ja töödeldavad andmed, ning lisatud olid mõned avatud küsimused, et anda vastajale võimalus oma tegeliku arvamuse avaldamiseks ja olulisimate mõtete selgitamiseks (Hirsjärvi 2010, lk 188). Ka oli mitmete valikvastustega küsimuste juurde jäetud lahter, kuhu oli võimalik täiendusi kirjutada.

Saadud andmete analüüsimiseks ja järelduste tegemiseks kasutas autor andmete kõrvutamist, võrdlust ja kirjeldamist, mis viidi läbi MS Exceli ja UT-LimeSurvey keskkonnas. Uurimuse läbiviimiseks kasutati käesolevas töös kvantitatiivset uurimisviisi. Kuna varasemate teemakäsitlustega oli tuvastatud uurimisprobleem, siis järelduste võrdlemiseks ja analüüsiks sobis enim andmete võrdlemine ja statistiline analüüs.

3.3 Valim

Käesoleva uuringu populatsiooni moodustavad Eesti Vabariigi kutsealused ja ajateenijad, kuid nende hulka sattus ka gümnaasiumi õpilasi, kes ei ole saanud veel teadet kutsealusena arvelevõtmise kohta. Autori hinnangul sobituvad ka nemad valimisse, kuna kutsealuste registrisse kantakse kõik meessoost kodanikud alates nende 17-aastaseks saamisest ning sina vahemikku jäävad ka gümnaasiumiõpilaste vanused. Kuna aga neile ei ole veel saadetud teadet kutsealusena arvele võtmise kohta, siis kvalifitseeritakse nad kutsealustest eraldi.

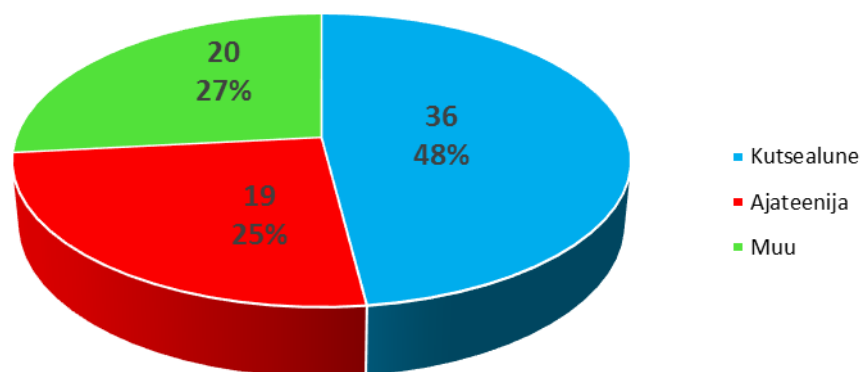
Valimi moodustamiseks kasutas autor esialgu kihtvalikut (Roomets 2003, lk 12). Valiku moodustamiseks jagas autor üldkogumisse kuuluvad gümnaasiumid regioonipõhiste tunnuste alusel kihtideks ehk maakonna tõmbekeskuse gümnaasiumid ja sellest väljapoole jäävad

gümnaasiumid. Peale sellist jagamist kasutati lihtsat juhuvalikut (*Ibid*, lk 11) ja küsitlus edastati iga maakonnakeskuse gümnaasiumile ja sellest väljapoole jäävale gümnaasiumile. Autor otsustas sellise valiku kasuks, kuna soovis, et kõik Eesti regioonid saaksid võrdse võimaluse valimisse sattumiseks. Antud uurimustulemuste saamiseks kasutatud küsitluses vastaja asukohamaakonda ei tuvastatud, kuid autor soovis, et küsimustiku vastajate hulgas oleks ka võrdsel hulgal Eesti äärealade elanikke. Lihtsat juhuvalikut kasutades edastati küsimustik ka igas kaitseringkonnas ajateenijate väljaõpet läbiviivale väeosale. Küsimustik koos kaaskirjaga edastati kooli või väeosa juhtkonnale või üldmeiliaadressile, mis sisaldas palvet edastada küsimustik vastavalt abiturientidele või ajateenijatele.

Koolide e-kirja aadressid olid leitavad Eesti Hariduse Infosüsteemist EHS ning väeosade kontaktandmed Kaitseväe veebilehelt. Probleeme tekitas vastajate arv, kuna küsitlusele vastamise aeg kattus kooliõpilaste puhul just alanud kevadise eksamiperioodiga ja ajateenijate puhul kevadisele suurõppusele Kevadtorm eelnevate kontrollharjutustega. Mitmest koolist tuli autorile tagasiside, et nad ei edasta ankeeti õpilastele, kuna selliseid palveid laekub koolidele igapäevaselt ning kõigi nende edastamise korral ei jääks õpilastele aega tegeleda oma põhikohustusega – õppimisega. Samalaadsed teated tulid ka väeosadest. Kuna väeosad üldjuhul ei halda ajateenijate meiliaadresse ja kuna tulemas olid mitmed väliõppused, mille ajal interneti kasutamine on piiratud, siis mitmete väeosade ülemad ei olnud huvitatud ankeedi edastamisest. Kuna positiivne tagasiside tuli väga vähestelt koolidelt, siis edastas autor ankeedi edastamisest keeldunud maakondade koolidele sama juhuvalikut kasutades ankeedi uuesti.

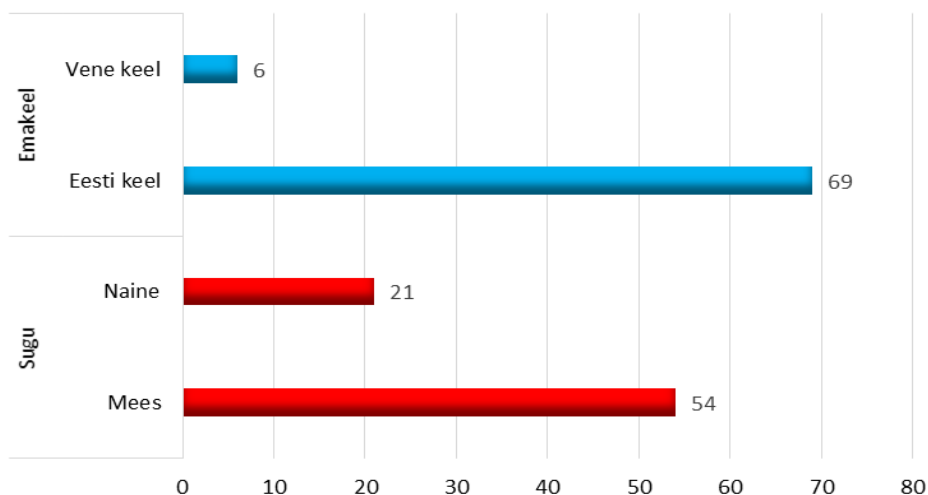
Arvestades, et õpilaste arv on koolide gümnaasiumiastmes erinev ja samuti on ka ajateenijate arv väeosades erinev ning küsitlus oli anonüümne, siis ei ole võimalik tuvastada, kui mitmele kutselausele ja ajateenijale kokku küsitluse vormid edastati. Ankeedi täitjate arv oli 264, kuid lõpuni täitis selle 75 vastajat. Käesoleva uurimistöö tulemuste analüüsimisel kasutatakse ankeedi lõpuni täitnute vastuseid, kuna suurem osa ankeedi poolikult täitjatest katkestasid küsimustikule vastamise esimeste küsimuste juures ja autori hinnangul ei osutunud otstarbekaks üksikute küsimuste vastuste analüüsimine suurema hulga vastanutega. Mõnevõrra keeruliseks oleks osutunud sellisel juhul ka erinevate tulemuste võrdlemine.

Joonisel 1 on näha, et ankeetküsitluse lõpuni täitnutest moodustasid suurima vastajate grupi kutsealused (36 vastanut ehk 48% vastanuist). Ajateenijad moodustasid vastajate koguarvust 25% (19 vastanut) ja kõik teised, kelle hulka kuulusid enamuses õpilased, 27% (20 vastanut).

Joonis 1 Vastajate grupid staatuse järgi

Alljärgneval joonisel 2 on äratoodud küsitluses osalenute jagunemine emakeele ja soo järgi. Arvuliselt kõige suurema grupi moodustasid emakeelena eesti keelt kõnelejad (69 vastanut ehk 92% vastanuist) ja arvestades küsitluse teemat, siis ootuspäraselt oli meessoost (54 vastanut ehk 72% vastanuist) vastajaid naissoost (21 vastanut ehk 28%) vastajatest rohkem. Vene keelt emakeelena kõnelevaid vastajaid oli 75-st vastajast 6.

Joonis 2 Vastajate jagunemine sooliselt ja emakeele alusel absoluutarvudes

Kuna vene keelt kõnelejate protsent on vastanute seas väga väike (6 vastanut ehk 8% vastanuist), siis ei pea autor otstarbekaks edasise analüüsi käigus vastajaid emakeele alusel eristada.

Sooliselt eristatakse vastajaid küll, sest alates 2013. aastast on ka naissoost kodanikel õigus vabatahtlikuna asuda ajateenistusse ning arvestades, et peaaegu kolmandik vastajatest on naissoost, siis on oluline teada ka nende hinnangut valdkonda puudutava informatsiooni kättesaadavusele.

Töö autor leiab, et küsitluse läbiviimiseks valitud meetod mõjutab osaliselt saadud lõpptulemust, sest ankeetküsitlus edastati kiht- ja juhuvalikut kasutades suhteliselt vähestele koolidele ja väeosadele.

4. UURINGU TULEMUSTE ANALÜÜS

Uurimuse eesmärgiks oli analüüsiga välja tuua hinnangud kutsealustele suunatud informatsiooni sisule ja selle kättesaadavusele ning tuvastada kutsealuste eelistused kasutatavate infoallikate ja -kanalite osas. Uuring viidi läbi 2014. aasta aprillis. Uurimustulemuste analüüsimisel võrdleb autor ankeetküsitluse vastuseid küsimuste lõikes ja kõrvutab erinevate küsimuste vastuseid eesmärgiga anda parem ülevaade hinnangutest.

4.1 Igapäevase informatsiooni saamiseks kasutatavad infokanalid ja -allikad

Selgitamaks välja kutsealuste eelistatuid informatsiooni hankimiseks kasutatavad viisid uuriti, milliseid infokanaleid ja –allikaid kasutatakse igapäevase informatsiooni saamiseks (tabel 1). Hinnang tuli anda 5-palli skaalal. Saadud tulemustest selgub, et küsitluses osalenud kasutavad igapäevaselt informatsiooni hankimiseks enim internetis leiduvaid võimalusi (65 vastajat ehk 87% vastanutest), lisaks televisiooni (44 vastajat ehk 59% vastanutest), sõpru (34 vastajat ehk

Tabel 1 Igapäevaselt kasutatavad infokanalid ja –allikad vastajate lõikes

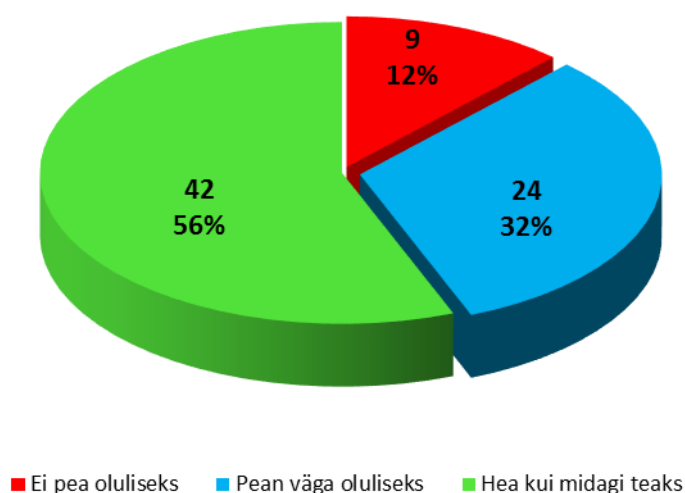
	Üldse mitte		Harvemini kui kord kuus		Vähemalt kord kuus		Vähemalt kord nädalas		Vähemalt kord päevas	
	arv	%	arv	%	Arv	%	arv	%	arv	%
Internet	1	1%	1	1%	1	1%	7	9%	65	87%
Televisioon	2	3%	5	7%	5	7%	19	25%	44	59%
Raadio	5	7%	11	15%	16	21%	22	29%	21	28%
Ajalehed/Ajakirjad	5	7%	4	5%	16	21%	37	49%	13	17%
Raamatukogud	18	24%	37	49%	14	19%	6	8%	0	0%
Infotelefon	57	76%	15	20%	1	1%	2	3%	0	0%
Sõbrad	3	4%	1	1%	9	12%	28	37%	34	45%
Sugulased (vanemad, õed/vennad...)	4	5%	3	4%	6	8%	30	40%	32	43%
Muu	42	56%	2	3%	10	13%	7	9%	14	19%

45% vastanutest) ja sugulasi (32 vastajat ehk 43% vastanutest). Kõige suurem hulk vastajaid ei kasuta info hankimiseks infotelefoni (57 vastajat ehk 76% vastanutest). Muuhulgas lisasid vastajad, et informatsiooni hangitakse erinevatelt loengutelt ja konverentsidelt, samuti koolitundidest ning kooli- ja klassikaaslastelt. Lisaks toodi infokanalitena ära Facebook ja Skype, kuid need on autori hinnangul liigitatavad võimalike internetiteenuste alla.

Saadud tulemused näitavad, et enim infot hangitakse läbi televisiooni, tuttavate ja perekonnaliikmete ning infootsimiseks kasutatakse enim interneti pakutavaid võimalusi. Kuna vastajad väitsid, et suur osa informatsiooni hangitakse ka loengutelt ja konverentsidelt ning kooli- ja klassikaaslastelt, siis võib öelda, et suur osa infohankimisest toimub läbi vahetu suhtlemine ja vähemal määral hangitakse informatsiooni muudest teabeallikatest.

4.2 Ajateenistust puudutava informatsiooni otsimise sagedus ja olulisus

Uurides ajateenistust puudutava info otsimise sageduse ja olulisuse kohta, ilmnes, et 25% vastanutest (19 vastajat) ei ole otsinud informatsiooni ajateenistuse kohta, 20% vastanutest (15 vastajat) on kokku puutunud juhuslikult, 8% vastanutest (6 vastajat) tegeleb pidevalt informatsiooni otsimisega. Kõige suurema osa moodustasid vastajad, kes olid informatsiooni otsinud mõnel korral (35 vastajat ehk 47% vastanutest).

Joonis 3 Hinnang ajateenistusega seotud informatsiooni olulisusele

Joonis 3 näitab kuidas hindavad vastajad sellekohaste teadmiste ja informatsiooni omandamise olulisust enne ajateenistust. Kuigi $\frac{1}{4}$ vastanutest ei ole otsinud informatsiooni ajateenistuse kohta, siis üpris suur hulk vastajaid siiski leiab, et eelneva informatsiooni ja teadmiste omamine

on väga oluline või soovivad mingisugustki informatsiooni enne teenistusse asumist (66 vastajat ehk 88% vastanutest) ja kõigest 12% vastanutest (9 vastajat) ei pea seda hinnanguliselt oluliseks.

Kui võrrelda mees- ja naissoost vastajate hinnanguid ajateenistus puudutava informatsiooni olulisusele, siis väga oluliseks peab eelnevat informatsiooni omamist 28% meessoost vastanutest (15 vastajat) ja 43% naissoost vastanutest (9 vastajat). Samas meessoost vastanutest 62% (34 vastajat) arvab, et oleks hea, kui midagi enne ajateenistusse minekut teaks, kuid naistest arvab nii 38% (8 vastajat). Eelnevat informatsiooni omamist ei pea oluliseks 29% meessoost vastanutest (5 vastajat) ja 19% naissoost vastanutest (4 vastajat).

Tabel 2 Hinnang ajateenistusega seotud informatsiooni olulisusele sootunnuste alusel

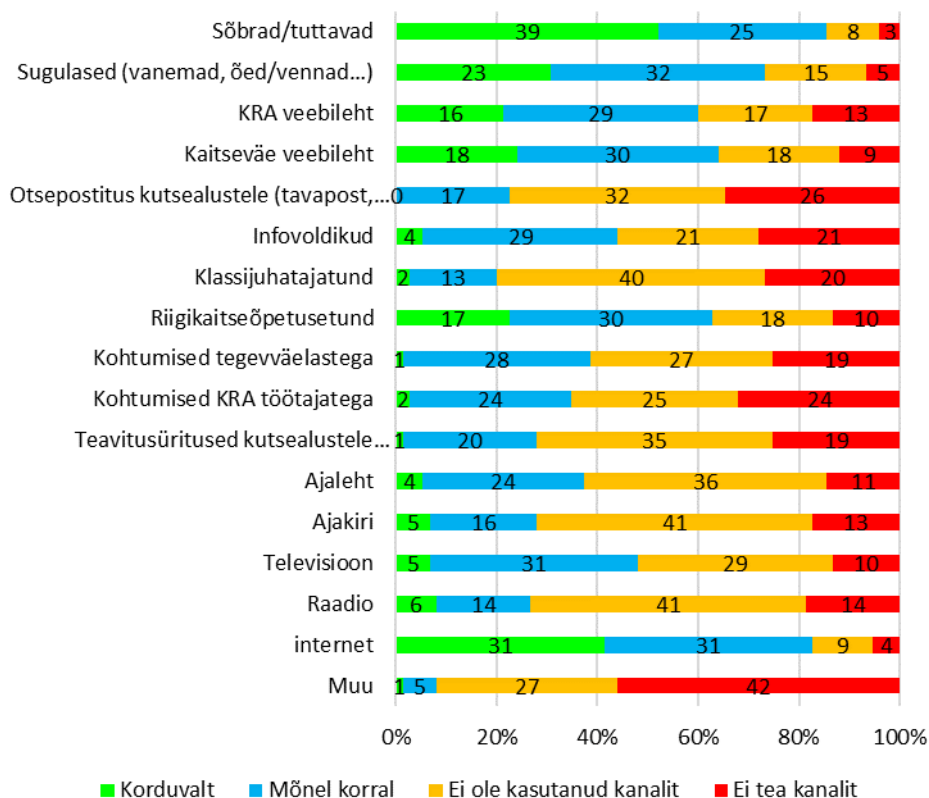
	M	N
	5	4
Ei pea oluliseks	9,30%	19%
	34	8
Hea kui midagi teaks	62,90%	38,10%
	15	9
Väga oluline	27,80%	42,90%
KOKKU	54	21
	100%	100%

4.3 Ajateenistust puudutava informatsiooni saamiseks kasutatavad infokanalid ja –allikad

Vastajatel paluti anda hinnang ajateenistusega seotud informatsiooni otsimisel enim kasutatavate infokanalite ja –allikate kasutussagedusele. Vastajatele oli ette antud erinevate võimalike infoedastajate loend ja võimalik oli ka lisada avatud vastuse näol muu kasutatav infokanal.

Joonisel 4 on näidatud kasutatavate kanalite protsentuaalne jagunemine kasutussageduse põhjal. Vastuste analüüsimisel selgus, et sagedamini hangitakse ajateenistuse kohta informatsiooni sõpradelt (39 vastajat ehk 52% vastanutest) ja internetist (31 vastajat ehk 41% vastanutest), neile järgnesid sugulased (23 vastajat ehk 30% vastanutest). Ka kõiki teisi kanaleid oldi kasutatud, kuid mõnevõrra vähem. Infokanalitest ja -allikatest, mida ei oldud kasutatud või millest ei oldud informatsiooni saadud, moodustasid suurema osa ajakirjad (41 vastajat ehk 55 % vastanutest), raadio (41 vastajat ehk 55% vastanutest) ja klassijuhatajatund (40 vastajat ehk 53% vastanutest). Neile järgnesid ka kõik teised ankeedis nimetatud kanalid, mida erineval hulga vastajate poolt

oldi kasutamata jäetud või ei teatud kanalit üldse. Kahjuks jäi tuvastamata, milliseid veebipõhiseid allikaid vastajad internetis kasutavad.

Joonis 4 Infokanalite ja –allikate jagunemine kasutatavuse lõikes

4.4 Hinnang infokanalite ja –allikate informatiivsusele

Küsimustiku täitjatel paluti vastata küsimusele, millega selgitati välja, millistest kanalitest/allikatest, milliste teemade kohta enim informatsiooni ollakse saadud. Vastajatele oli ette antud erinevate infokanalite ja –allikate loend ja nendele oli lisatud erinevad infovajaduste valdkonnad (lisa 2).

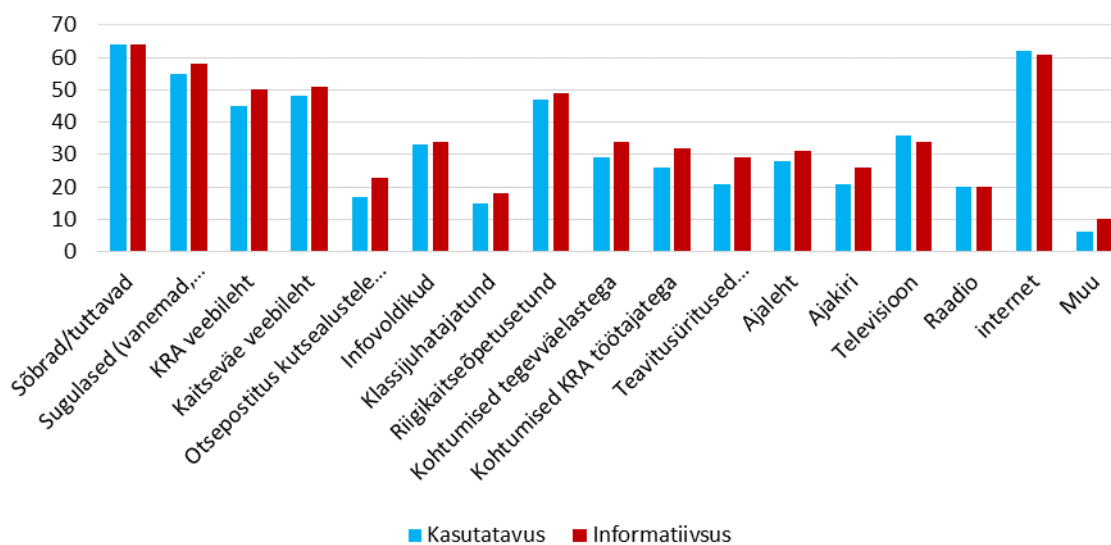
Saadud tulemustest selgub, et sõpradelt ja tuttavatelt saadakse enim informatsiooni just ajateenistuses toimuva (31 vastajat ehk 41% vastanutest) ja ajateenistuses vajaminevate isiklike asjade (16 vastajat ehk 21% vastanutest) kohta. Ka perekonnalt ja sugulastelt (30 vastajat ehk 40% vastanutest) ning internetist (28 vastajat ehk 37% vastanutest), kui enimkasutatavatest infokanalitest, saadakse kõige rohkem informatsiooni just ajateenistuses toimuva kohta. Erinevaid väeosasid tutvustavat informatsiooni leiavad vastajad hinnanguliselt enim Kaitseväe

veebilehelt (19 vastajat ehk 25% vastanutest) ja Kaitseressursside Ameti veebilehelt (18 vastajat ehk 24% vastanutest). Ajateenistuse üldist elukorraldust puudutavat informatsiooni saadakse vastanute hinnangul kõige enam riigikaitseõpetuse tundidest (23 vastajat ehk 31% vastanutest). Suhteliselt madalaks jäi vastanute hinnang kõikide infokanalite puhul järgmisi valdkondi tutvustava informatsiooni kättesaamisele: 1 – sotsiaalsed tagatised; 2 – õigused ja kohustused; 3 – arstliku komisjoni läbimine; 4 – alternatiivid ajateenistusele ja/või ajapikenduse saamine; 5 – naiste võimalused ajateenistuses.

Kui eelnevalt selgus, et sõpru ja tuttavaid ning internetti kasutatakse infokanalitest kõige enam, siis üldiselt hinnati nendest saadud informatsiooni võrdlemisi madalalt. Ka kõikide teiste loetletud infokanalite osas selgub, et enim informatsiooni saadakse üldise elukorralduse kohta, kuid hinnang muude valdkondade kohta info saamisele jääb suhteliselt madalaks. Informatsiooni valdaja võib küll teha infokanali kerge vaevaga leitavaks, lihtsalt kasutatavaks ja atraktiivseks, kuid selle kasutajate hulga põhjal ei saa teha järeldusi selles sisalduva informatsiooni sisu ja saadud teabe ulatuse kohta. Kuna enimkasutatavate infokanalite ja –allikate analüüsimisel ei selgu nende sisu kasutatavus ja otstarbekus, siis küsitluse käigus paluti vastajatel anda hinnang kasutatud kanalite informatiivsusele (lisa 3).

Vastustest selgub, et kõige enam hinnatakse informatiivseks informatsiooni, mis saadakse sõpradelt ja tuttavatelt ning internetist, saades tulemuste põhjal arvatud keskmiseks hindeks „neli“. Kõige vähem informatiivseks hinnati koolis klassijuhataja tunde ja selgus, et ka raadio ei ole kutsealuste jaoks arvestatav informatsiooni edastaja, saades tulemuste põhjal arvatades keskmiseks hindeks napilt „kolm“. Hinnangust allikate informatiivsusele selgus, et need

Joonis 5 Infokanalite ja –allikate võrdlus kasutatavuse ja informatiivsuse lõikes

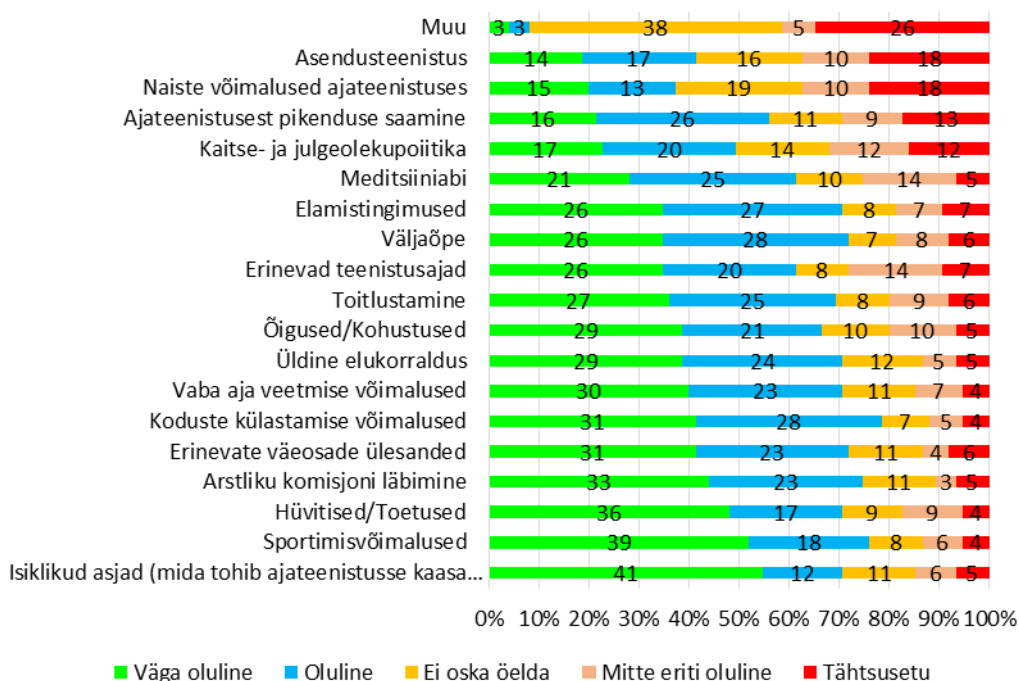
infokanalid, mida oldi korduvalt või mõnel korral kasutatud (joonis 4), hinnati ka kõige informatiivsemateks ja vastupidi (joonis 5).

4.5 Hinnang informatsiooni olulisusele teemade lõikes

Edasi vaadeldakse hinnangut informatsiooni olulisusele valdkondade ja teemade lõikes. Joonis 6 (vt ka lisa 4) vaatlemisel selgub, et kõige olulisemaks peetakse informatsiooni saamist nende isiklike asjade kohta (41 vastajat ehk 55% vastanutest), mida kutsealune võiks või peaks ajateenistusse tulles ise kaasa võtma.

Lisaks on suurem hulk vastajaid märkinud ära, et oluline on omada informatsiooni sportimisvõimaluste kohta (39 vastajat ehk 52% vastanutest). Tänapäeval propageeritakse rohkelt tervislikke eluviise ja on ilmne, et noored inimesed soovivad oma vaba aega sisustada sporditegemisega ja seeläbi ka enesearendamisega.

Üldistatult võib öelda, et huvi pakub kõik, mis on otseselt seotud ajateenistuses viibimisega. Väikseim osakaal vastajatest hindab oluliseks informatsiooni, mis puudutab ajateenistusest pikenduse saamist (16 vastajat ehk 21% vastanutest) või asendusteenistust (14 vastajat ehk 19% vastanutest).

Joonis 6 Vastajate hinnang informatsiooni olulisusele

Vaadates kõikide vastanute hinnangut, siis vähem huvi tuntakse naiste võimaluste kohta ajateenistuses (15 vastajat ehk 20% vastanutest), kuigi naissoost vastajatest 62% (13 vastajat) pidas sellekohast informatsiooni väga oluliseks või oluliseks. Analüüsidest joonis 6 näidatud tulemusi, saab öelda, et samad teemad, mida vähem hulk vastajad pidasid oluliseks, pidas teine osa umbes samas suurusjärgus vastajaid tähtsusetuks ning neid teemasid, mida suurem vastajate osakaal pidas oluliseks või väga oluliseks, peeti vastajate hulgas tähtsuseuks vähesel määral.

Teiste hulgas oli vastajaid, kes antud küsimust kommenteerides arvasid, et kõik asjassepuutuv informatsioon on oluline ja vajalik. Lisaks avaldas üks vastajatest arvamust, et puudulik on informatsioon erinevate hobidega tegelejatele. Pole teada, kas see on täielikult lubamatu või tehakse mingil juhul erandeid (näiteks juhul kui see on kaudselt ka sõjalise tegevusega seotud).

4.6 Hinnang informatsiooni otsimise oskustele ja sellega seotud probleemid

Enesele vajaliku informatsiooni otstarbeka hankimise eelduseks on oskus informatsiooni otsida, oskus selekteerida olulist ebaolulisest, teha vahet usaldusväärsete ja mitteusaldusväärsete allikate vahel, kuid alati ei piisa ainult nendest tingimustest. Kuigi info vajaja infootsimise oskused võivad olla väga heal tasemel, siis võib siiski tulla ette olukordi, kus nendest ei piisa. Vahel võib juhtuda, et infovajajale vajalik informatsioon ei ole erinevatel põhjustel leitav. Põhjuseid võib olla mitmeid, näiteks on informatsiooni edastamisele piirangud seotud erinevate seaduste ja regulatsioonidega, kuid võib ka ette tulla, et infovaldaja ei soovi või ei oska oma valduses olevat informatsiooni kättesaadavaks teha, lisaks kõigele ei pruugi infovaldajal olla aimu, millist informatsiooni temalt täpselt soovitakse. Siiski ei ole informatsiooni kättesaadavus alati seotud informatsiooni edastamisega või selle mistahes moel kättesaadavaks tegemisega.

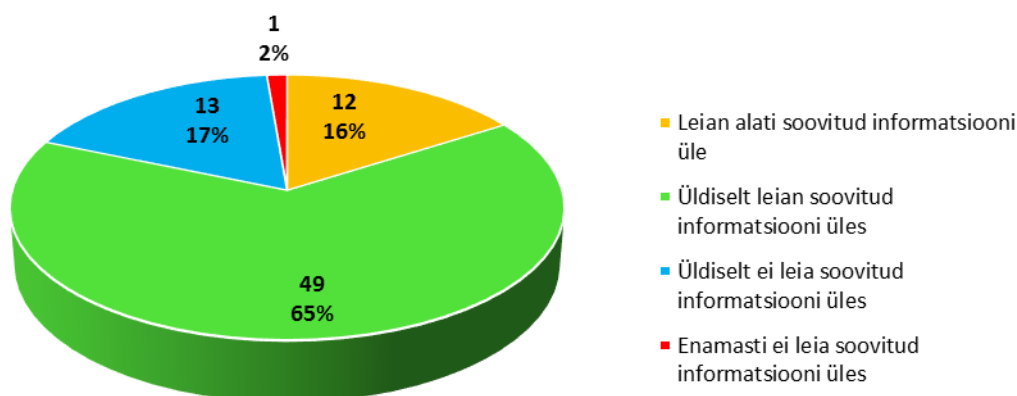
Tabel 3 Vastajate hinnang infootsingu oskustele

	Olen täiesti nõus		Üldiselt nõus		Raske öelda		Pigem ei ole nõus		Ei ole üldse nõus	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Leian alati iseseisvalt küsimustele vastused	21	28%	41	55%	7	9%	3	4%	3	4%
Aegajalt kasutan info otsimisel teiste abi	14	19%	39	52%	9	12%	6	8%	7	9%
Minu oskused info otsimisel ei ole alati piisavad	6	8%	11	15%	14	19%	24	32%	20	27%

Küsitluse käigus paluti vastajatel hinnata iseseisva infootsingu oskuseid. Tabelis 3 on näidatud saadud tulemused absoluutarvudena ja protsentuaalselt. Tulemustest selgub, et üldiselt hinnatakse oma infootsingu oskuseid heaks. Iseseisvalt leiab enesele vajaliku informatsiooni alati 28% (21 vastajat) ja enamasti 55% vastanutest (41 vastajat). Samas nõustus 19% vastanutest täiesti (14 vastajat) ja 52% vastanutest (39 vastajat) üldiselt, et kasutab aegajalt informatsiooni otsimisel kõrvalist abi. Endi infootsimise oskuseid hindas mitte piisavaks 8% vastanutest (6 vastajat) ja 15% vastanutest (11 vastajat) oli väitega üldiselt nõus.

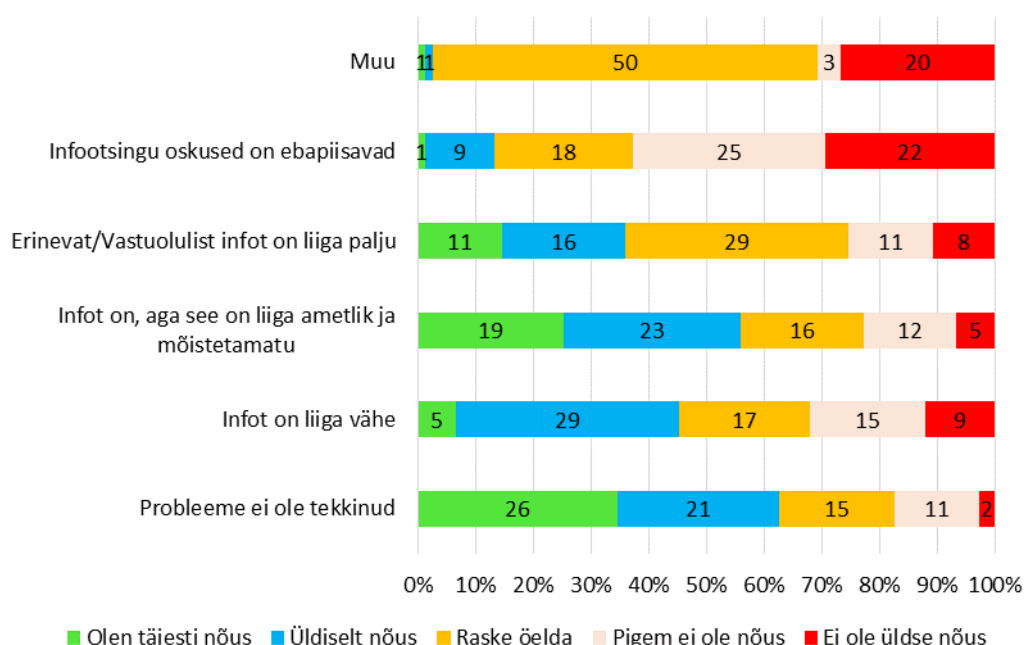
Ankeedis oli küsimus, milles paluti vastajatel anda ka hinnang ajateenistusega seotud informatsiooni leitavusele (joonis 7), olgu see siis mõjutatud informatsiooni kättesaadavusest või oskust informatsiooni otsida.

Saadud tulemustest selgub, et üle poole vastajatest (49 vastajat ehk 65% vastanutest) leiab enamasti soovitud küsimustele vastused, 17% vastajatest (13 vastajat) arvas, et üldiselt ei leia nad soovitud informatsiooni ja umbes sama palju vastanutest (12 vastajat ehk 16% vastanutest) leidis, et nad saavad alati iseseisvalt oma infovajadused rahuldatud. Kõigest üks vastaja oli arvamusel, et enamasti ei leia ta soovitud informatsiooni. Seega võib arvata, et enamusele vastajatest on soovitud informatsioon alati või enamasti leitav.

Joonis 7. Vastajate hinnang ajateenistusega seotud informatsiooni leidmisele

Küsitluse käigus sooviti välja selgitada, milliseid probleeme on vastajatel tekkinud ajateenistuse kohta informatsiooni otsimisega (joonis 8). Küsitluses osalenutest 34% (26 vastajat) väitis täiesti kindlalt, et neil ei ole mingeid probleeme ajateenistust puudutava informatsiooni otsimisel tekkinud, samas 39% vastanutest (29 vastajat) nõustus üldiselt väitega, et teemakohast informatsiooni on liiga vähe ja 31% (23 vastajat) olid üldiselt arvamusel, et infot on, aga see on liiga ametlik ja raskesti arusaadav. Ka antud küsimuse juurde oli küsimustiku vaba teksti lisamise võimalusi kasutanud vastajad kirjutanud, et probleeme tekitab vabalt kasutada olev informatsioon, sageli on see ametlik ja üldsõnaline. 21% vastanutest (16 vastajat) oli üldiselt arvamusel, et erinevatest kanalitest ja allikatest saadav info on vastuoluline ja ilmselt tekitab see probleeme olulise teabe hankimisel.

Joonis 8. Ajateenistust puudutava informatsiooniga seotud probleemid

Tuvastamaks, milliseid infokanaleid kutsealused ise soovivad informatsiooni hankimiseks enim kasutada, paluti vastajatel järjestada etteantud infokanalid alates neile sobivaimast. Võttes aluseks kõrgeima vastajate protsendi jagunesid arvamused infokanalite vahel järgmiselt:

- elektronposti vahendusel – 39%;
- suuliselt telefoni teel – 27%;
- tavaposti vahendusel – 24%;
- paberkandjal (infoteatmikud) – 24%;

- e) elektrooniliselt sotsiaalvõrgustikes (nt foorumid) – 23%;
- f) suuliselt nõ silmast silma vestlusel – 21%;
- g) muu – 4%.

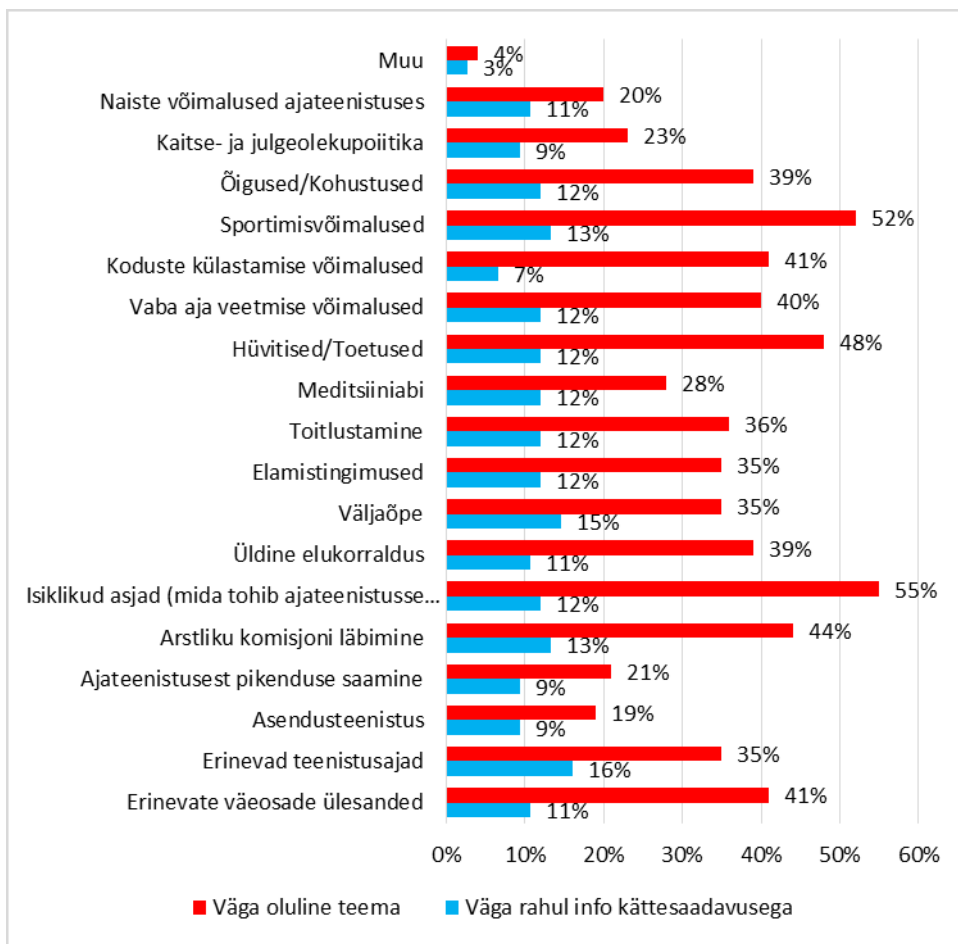
Muude soovitud infokanalite all toodi välja, et hea oleks informatsiooni saada koolitundides, sealhulgas riigikaitseõpetus tundides, ka võiks koolis olla rohkem sellekohaseid loenguid. Lisaks arvati, et mugav oleks infot saada raadiosaadete vahendusel, kuna raadiot kuulates saaks samal ajal tegeleda ka muude asjadega.

4.7 Hinnang informatsiooni kättesaadavusele ja infokanalitele valdkondade lõikes

Vastajatel paluti väljendada enda rahulolu informatsiooni kättesaadavusega erinevate teemade lõikes. Erinevate teemade kohta informatsiooni kättesaadavust paluti hinnata 5-palli skaalal.

Vastajate hinnangu põhjal võib öelda, et mistahes valdkonda või teemat puudutava informatsiooni kättesaadavusega väga rahul on suhteliselt väike protsent küsitluses osalenutest. Enim oldi rahul informatsiooni kättesaadavusega erinevate teenistusaegade (9 vastajat ehk 12% vastanutest) ja väeosade ülesandeid puudutava informatsiooni kättesaadavusega (8 vastajat ehk 11% vastanutest). Oma põhimõttelist rahulolu väljendati ka koduste külastamise võimalusi tutvustava informatsiooni kättesaadavusele (31 vastajat ehk 41% vastanutest), vastates küsimusele „pigem olen rahul“. Järgnesid jällegi erinevate väeosade tutvustused, millega oli pigem rahul 40% vastanutest (30 vastajat). Vastajate hinnangul jääb kõige rohkem puudu informatsioonist, mis puudutab isiklike asju ja varustust (8 vastajat ehk 11% vastanutest), mida võiks ajateenistuses olles kasutada ja mille omamine võiks teenistuses kasuks tulla.

Joonisel 9 on ära toodud võrdlus vastajate hinnangute põhjal teema olulisusele ja vastavat teemat puudutava informatsiooni kättesaadavusele. Saadud tulemustest selgub, et suhteliselt väike protsent vastajaid on väga rahul olulisi teemasid puudutava informatsiooni kättesaadavusega. Siinkohal ei seostaks madalat hinnangut informatsiooni kättesaadavusele mitte infovajaja informatsiooni otsimise oskustega, vaid pigem informatsiooni kättesaadavaks tegemisega. Seda põhjusel, et vastajate protsent iseseisva informatsiooni hankimise hindamisel oli suhteliselt kõrge (üldiselt leiab informatsiooni 65% vastanutest) (vt joonis 7).

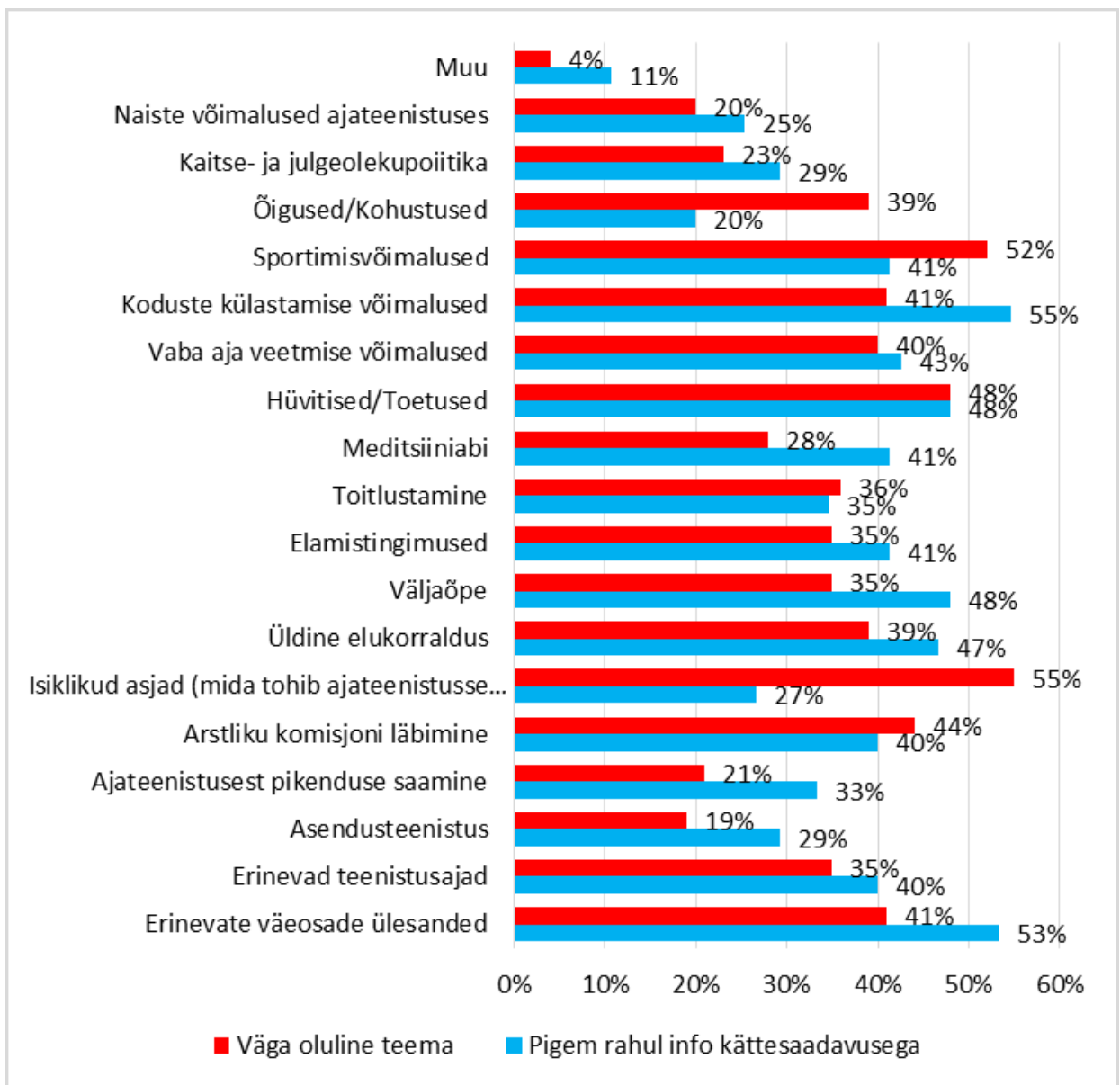

Joonis 9. Hinnangute võrdlus teema olulisuse ja info kättesaadavuse põhjal

Kui aga võrrelda hinnangut ajateenistust puudutavate teemade olulisusele informatsiooni kättesaadavusega pigem rahulolu üles näidanud vastajatega, siis tulemused erinevad olulisel määral. Joonisel 10 on näha, et teemade lõike informatsiooni kättesaadavusega rahulolnute protsent on teemade lõikes mõnevõrra kõrgem kui informatsiooni kättesaadavusega väga rahul olnute puhul. Teema olulisusele antud hinnangu protsendist jääb hinnang informatsiooni kättesaadavusele madalamaks sportimisvõimalusi, ajateenija õigusi ja kohustusi, toitlustamist ja ka kaasavõetavaid isiklike asju puudutava informatsiooni puhul.

Informatsiooni kättesaadavusele hinnangu andmise puhul oli vastajatele jäetud ka võimalus vabalt oma hinnangute kirjeldamiseks. Mitmed vastajad avaldasid arvamust, et sageli on leitav või kättesaadavaks tehtud informatsioon lühike ja ametlik ning ei anna infovajajale olulist teavet. Seega peab enesele vajaliku informatsiooni saamiseks pöörduma juba ajateenistuse läbinud sõprade või tuttavate poole. Lisaks arvati, et vajaliku informatsiooni edastamisel kutsealustele oleks suureks abiks kui endised ajateenijad või tegevvälased külastaksid sagedamini koolitunde

ja jagaksid seal informatsiooni oma enda kogemustest, seejuures selgitaksid, kuidas neil teenistus läinud on, mis meeldis ja mis mitte ning kirjeldaksid erinevaid läbitud tegevusi.

Joonis 10 Hinnangute võrdlus teemade olulisuse ja informatsiooni kättesaadavuse põhjal (2)

4.8 Vastajate ettepanekud paremaks infoedastamiseks ja üldine hinnang informatsiooni kättesaadavusele

Vastajatel oli võimalus teha ettepanekuid sisulise informatsiooni otstarbekamaks edastamiseks ja anda hinnang informatsiooni edastamise hetkeolukorrale. Ankeetküsitluse vastuste analüüsi põhjal koondati kokku ka vastanute probleemid ja ettepanekud, mis suures osas kattusid erinevate vastajate puhul.

Üldiselt on vastajad rahul sellega, et esmane ajateenistuses toimuvat iseloomustav informatsioon on kättesaadav. Positiivne hinnang antakse Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväe ametlikele veebilehele, kuigi kurdetakse nende keerulist ülesehitust just erinevate linkide ja viidete paljususe tõttu.

Vastajate hinnangul on veebilehtedelt leitav informatsioon kasulik esmase infovajaduse rahuldamiseks, kuid palju kurdetakse selle keerulise sõnakasutuse ja raskesti mõistetavuse üle. Uuringus osalenute hinnangul on leitav informatsioon enamasti liiga ametlikus kirjakeeles, informatsioon on üldine ja pinnapealne. Ka leidsid vastajad, et on märganud reaalsusega vastuolulise informatsiooni edastamist. Viidatakse ka, et meedias liigub väga vähe vastavat informatsiooni. Arvatakse, et igapäevases meedias võiks ajateenistuses toimuvat rohkem kajastada, sest see looks eeldused, et noored harjuksid mõttega ajateenistusest ja see ehk aitaks kaasa ka suurema kaitsetahte tekkimisele.

Täpsema informatsiooni saamise eesmärgil sooviksid vastajad rohkem kohtuda spetsialistidega ja tegevväelastega, kes oleksid pädevad neile asjakohast informatsiooni vahetult edastama ning tutvustaksid sõjaväelase elu lähemalt. Sellise suhtlemise eeliseks tuuakse võimalus esitada täiendavaid täpsustavaid küsimusi ja seeläbi annaks võimaluse rohkem olulist teavet koguda. Vastajate hinnangul võiksid sellised kohtumised leida aset juba põhikoolis, mitte ainult gümnaasiumi lõpuklassides. Oli ka vastajaid, kes arvasid, et vastavat teavet võiks edastada juba veelgi varem. Tõepärasema informatsiooni hankimise eesmärgil sooviksid vastajad rohkem osaleda väeosade korraldatud infopäevadel, avalikel üritustel või ekskursioonidel. Negatiivse aspektina toodi välja, et selliseid üritusi tutvustav informatsioon ei jõua sageli infovajajani või jõuab see hilinemisega.

Loetletud ettepanekutele lisaks sooviksid vastajad, et kogu info oleks leitav ühest kohast ja selleks võiks olla vastav portaal, kuhu koondatud nii ametlik, kui ka mitteametlikum info – näiteks foorumid. Mitmete vastajate hinnangul võiks ajateenistusse kutse edastamine toimuda riigiportaali vahendusel, sest posti teel teate levitamine tundub olevat iganenud.

5. JÄRELDUSED

Järgnevalt esitab autor järelused, mis tehakse käesoleva uurimuse teoreetiliste lähtekohtade ja uurimuse käigus läbiviidud ankeetküsitluse tulemuste analüüsi põhjal.

Järelduste tegemiseks saadud küsitlustulemusi hindab autor valimi koosseisu osas representatiivseks, kuna uuringu tulemuste analüüsimisel aluseks võetud 75 vastaja hulgas oli nii kutsealuseid, õpilasi, kui ajateenijaid, kelle hinnanguid töö eesmärkide põhjal seatud küsimustele antud vastustega analüüsiti ühtse kogumina. Valimisse kuulus ka naissoost vastajaid ja kuna alates 2013. aastast saavad ka naissoost kodanikud läbida vabatahtlikult ajateenistuse, siis on oluline anda ka neile võimalus anda hinnanguid vastava valdkonna suhtes. Suuremas vähemuses vastajate hulgas olid eesti keelt emakeelena mittekõnelevad kodanikud, kuid autori hinnangul ei pruugi keelepõhine eristamine olla vajalik, sest paljud muukeelsed noored õpivad eestikeelsetes koolides või lävivad eestikeelt kõnelevate kodanikega. Tulenevalt eeltoodust on valim autori hinnangul suures osas esinduslik ja vastab üldkogumi struktuurile. Kriitiliselt võib hinnata valimi arvulist suurust, kuid autori hinnangul võimaldab see üldise analüüsi läbi viimist.

5.1 Enim kasutatavad infokanalid ja –allikad ning hinnang nende informatiivsusele

Ajateenistust puudutava informatsiooni hankimiseks kasutatakse enam sõprade ja tuttavate ning interneti abi, olulisel kohal infoagajatena on ka sugulased. Internetis kasutatavate veebiallikate kohta vastajad kahjuks täpsustusi välja ei toonud. Vähemal või rohkemal määral olid kutsealused kasutanud kõiki loetletud kanaleid informatsiooni hankimiseks. Infokanalitest ja –allikatest, millest ei oldud informatsiooni otsitud või piisavalt saadud, moodustasid suurema osa ajakirjad, raadio ja ka klassijuhatajad ei ole varmad õpilastele informatsiooni edastama.

Samas kui võrreldi kasutatavaid infokanaleid ja nendest saadavate informatsiooni sisu, siis selgus, et kuigi sõpru ja tuttavaid ning internetti kasutatakse infokanalitest kõige enam, siis üldiselt saadakse nendest informatsiooni võrdlemisi väheste teemade kohta. Ka kõikide teiste loetletud infokanalite osas selgub, et enim informatsiooni saadakse üldise elukorralduse kohta,

kuid hinnang muude valdkondade kohta info saamisele jääb kõikide infokanalite puhul suhteliselt madalaks.

Nagu eelnevalt kirjeldati, on hinnang erinevate valdkondade kohta informatsiooni kättesaadavusele sarnaselt madal läbi kõigi vaadeldud infokanalite, kuid vastajatel paluti anda ka üldine hinnang informatsiooni hankimiseks kasutatavate infokanalite üldisele informatiivsusele. Saadud tulemuste põhjal võib üldistades väita, et need infokanalid, mida kutsealused kasutavad enim informatsiooni saamiseks, hinnati oma sisu poolest ka kõige informatiivsemateks. Seega olid hinnanguliselt kõige informatiivsemad kasutatavad infokanalid ja –allikad jällegi sõbrad ja tuttavad, internet, sugulased ja neile järgnesid Kaitseressursside Ameti ja Kaitseväe veebileht. Hinnangust allikate informatiivsusele võib järeldada, et enim hinnatakse informatsiooni hankimisel vahetut suhtlemist, sest eelpool loetletud veebilehtedele, kui mitteotsesest suhtlemist võimaldavatele kanalitele, järgnevad jällegi oma informatiivsuse poolest erinevad vaba suhtlemist võimaldavad allikad – kohtumised tegevvälastega, riigikaitseõpetuse tund, teavitussüritused jt.

Kui aga vaadelda konkreetset infovajadust ja selle valdkonna infovajaduse rahuldamiseks enim kasutatavaid infokanaleid, siis saab eristada teatud teemade puhul erinevaid infohankimiseks kasutatavaid kanaleid ja allikaid (vt lisa 2).

Ajateenistuses toimuva teadasaamiseks kasutatakse enim sõprade, tuttavate, pere ja sõprade abi. Võib oletada, et nendega puututakse kokku vabamas õhkkonnas ja nendel teemadel on lihtsam ja huvitavam arutleda lähedase inimesega. Lisaks sellele aitavad pere ja sugulased arutleda ja nõu anda ka ajateenistuse üldise elukorralduse ja arstliku komisjoni läbimise kohta.

Analüüsi tulemustest saab ka järeldada, et kuigi vastajad hindavad üheks parimaks infokanaliks internetti, siis sealt saadakse vastuseid just üldistele infovajadustele ja mitte niivõrd spetsiifilistele küsimustele.

Paljud tegid ka ettepanekuid, et sooviksid koolis rohkem kohtuda tegevvälastega, et saada vahetut ja täpset informatsiooni, kuid infoallikana hinnati seda erinevate teemade lõikes suhteliselt madalalt. Tegevvälastelt saadakse informatsiooni enim arstliku komisjoni läbimise kohta ning ajateenistusest pikenduse saamise ja asendusteenistuse kohta. Kuna autori seminaritöös (Martinson 2014) läbi viidud intervjuudest selgus, et intervjuueeritavate tutvusringkonnas on mitmeid, kes otsivad võimalusi ajateenistusest kõrvalehoidmiseks, siis võib antud infovajadus olla seotud just sellega.

5.2 Kutsealuste seas enim esinevad infovajadused ja informatsiooni kättesaadavus

Uuringu tulemustest selgus, et peaaegu pooled küsitlusele vastanutest ei ole teadlikult otsinud informatsiooni ajateenistuse kohta, küll aga on ülejäänud pooled otsinud informatsiooni mõnel korral või teevad seda pidevat. Samas suur hulk vastajaid arvab (66 vastajat ehk 88% vastanutest), et eelneva informatsiooni ja teadmiste omamine on oluline. Kõigest 12% vastanuist (9 vastajat) ei pea eelneva informatsiooni saamist oluliseks.

Saadud tulemuse põhjal võib öelda, et ajateenistuse kohta informatsiooni otsimine ei kuulu igapäevaste infovajaduste hulka, kuid sellega puututakse siiski kokku ja seda peetakse oluliseks.

Järgnevalt teeb autor omapoolsed järeldused informatsiooni olulisusele valdkondade ja teemade lõikes. Antud teemaga sai autor kinnitust oma seminaritöös tuvastatule, mis puudutas kutsealuste enimesinevaid infovajadusi. Ka käesoleva uurimuse käigus läbiviidud uurimusega saadi kinnitust, et enim tunnevad kutsealused puudust informatsioonist, mis käsitleb ajateenija jaoks olulisi asju ja vahendeid, mida Kaitsevägi ei taga. Erinevatel ametlikel veebilehtedel on leitav informatsiooni asjade kohta mida peab või võib kutsealune ajateenistusse kaasa võtta, kuid vastanute hinnangul ei ole see ammendav.

Lisaks tunnevad kutsealused suurt huvi informatsiooni vastu, mis puudutab väeosade sportimisvõimalusi väljaspool väljaõpet. Sellekohast informatsiooni on kutsealuste hinnangul vähe või on see vastuoluline. Näiteks on märgitud, et väeosa tutvustaval veebilehel on muuhulgas märgitud jõusaali kasutamise võimalus, kuid teenistuses olles selgub, et seda saavad kasutada ainult tegevvälased.

Autor võrdles vastajate hinnangut teema olulisusele, arvestades tulemusi vastusevariandile „väga oluline“ ja hinnangut erinevate teemade kohta informatsiooni kättesaadavusele, arvestades vastusevarianti „olen väga rahul“. Saadud tulemustest selgus, et teemat hindas oluliseks iga teema puhul oluliselt suurema suhtarvuga vastajate hulk, kui sama teema kättesaadavusega väga rahul olnud vastajate hulk. Samas kui võrrelda väga olulisi teemasid pigem informatsiooni kättesaadavusega rahul olnud vastajatega, siis on märgata oluliselt väiksemat vastuste erinevust ja seega võib järeldada, et üldiselt ollakse oluliste teemade kohta informatsiooni kättesaadavusega pigem rahul.

Üldistatult võib saadud tulemuste põhjal järeldada, et kutsealustele pakub huvi kogu informatsioon, mis puudutab ajateenistusele eelnevat arstliku komisjoni läbimisega seonduvat ja

ka ajateenistuses viibimisega seonduvat. Kõige vähem tuntakse huvi ajateenistust otseselt mittepuudutavate teemade suhtes. Nendeks on ajateenistusest pikenduse saamine, asendusteenistusega seonduv ja ka riigi kaitse- ja julgeolekupoliitikaga seonduv.

5.3 Informatsiooni hankimisega seotud probleemid ja ettepanekud

Kõige eelnevaga toimetulemiseks on oluline omada esmaseid infootsimisega seotud oskusi. Kuigi informatsiooni otsimise, kasutamise ja talletamisega puutuvad tänapäeval igapäevaselt kokku peaaegu kõik inimesed, siis kahjuks endiselt ei pöörata kooliprogrammides sageli erilist tähelepanu nende oskuste arendamisele ja selles suhtes on õpilased tihti ilma suuremate teadmisteta. Käesoleva uurimuse käigus paluti ka küsitluses osalejatel anda hinnang oma informatsiooni otsimise oskustele ja ka ajateenistusega seotud informatsiooni leidmisele.

Infootsingu oskustele saadud hindega vastavuses on ka vastajate hinnang ajateenistusega seotud informatsiooni iseseisva otsimise osas. Kõige suurem hulk vastajaid leiab üldiselt iseseisvalt ajateenistusega seotud kättesaadavat informatsiooni (49 vastajat ehk 65% vastanutest). Nende osakaal, kes leiavad alati soovitud informatsiooni üles, oli peaaegu kolmandiku võrra väiksem. Samasse suurusjärku jäi ka nende vastajate osakaal, kes üldiselt ei leia soovitud informatsiooni üles.

Uuringu tulemused näitavad, et 34% vastanutest (26 vastajat) ei ole tekkinud ajateenistuse kohta informatsiooni otsimisega mitte mingeid probleeme, samas 39% vastanutest (29 vastajat) oli arvamusel, et informatsiooni ajateenistuse kohta on liiga vähe ja 31% vastanutest (23 vastajat) hindas olemasolevat informatsiooni liiga ametlikuks ja raskesti arusaadavaks. Lisaks oli 21% vastanutest arvamusel, et erinevatest infokanalitest leitav informatsioon on vastuoluline ja see tekitab probleeme olulise teabe hankimisel.

Ankeetküsitluse nõ avatud vastusevariantidest selgub, et kutsealused on üldiselt rahul Kaitseressursside Ameti tööga, ka ollakse üldiselt rahul ameti veebilehekülje ülesehitusega. Hinnanguliselt leiab sealt vajaliku esmase informatsiooni, kuid mitmel juhul on välja toodud, et informatsioon on liiga ametlik, pinnapealne ja vähene. Sama väidetakse ka teiste ajateenistuse kohta informatsiooni jagavate riigiasutuste veebilehtede suhtes. Selgub, et informatsiooni liiga ametlik vorm jätab infovajajad sageli olulise teabeta ja selle hankimiseks on vaja pöörduda juba ajateenistuse läbinud sõprade või tuttavate poole.

Suur hulk vastajaid tõi välja, et sooviksid osaleda väeosa avalikel üritustel või ekskursioonidel, et tutvuda lähemat väeosas toimuvaga. Samas kurdeti, et väeosad teevad liiga vähe teavitustööd ja sellekohast teavet liigub väga vähe või jõuab see kutsealusteni hilinemisega.

Arvati, et suureks abiks informatsiooni edastamisel oleks kui endised ajateenijad või tegevvälased käiksid rohkem koolides ning jagaksid oma teadmisi ja kogemusi. See võimaldaks esitada täpsustavaid küsimusi ja annaks rohkem olulist teavet kui ametlike veebilehtede lugemine.

Mitmed vastajad sooviksid ka, et kogu ajateenistust puudutav ametlik ja mitteametlik informatsioon oleks leitav ühest kohast. Selleks võiks olla loodud vastav portaal, kuhu on koondatud kutsealuse ja ajateenija jaoks kõik oluline informatsioon.

Saadud tulemuste põhjal järeldab autor, et Kaitsevägi ei ole kutsealustele informatsiooni edastamisel enamasti arvestanud sihtrühma infovajadusi. Informatsiooni peaks autori hinnangul koondama ühte kohta ja seda nii ametlikuma kui ka mittemateliku informatsiooni osas. On ilmne, et ka tänapäeva noored on püsimatud ja ka neil on rohkelt huvisid ja tegevusi, mis takistavad pidevat samalaadse informatsiooni otsimist suhteliselt paljudest erinevatest infokanalitest ja –allikatest. Ei saa täiesti kindlalt väita ega tagada, et ühte konkreetsesse kohta koondatud informatsioon lahendaks infovajadustega seotud probleemid, kuid autori hinnangul on ka arusaamatu, miks peaks konkreetse ühiskondliku ülesande täitmiseks olema vajalik informatsioon leitav mitmetest erinevatest kohtadest.

Kuna tulemustest selgus, et ankeedile vastanud hindasid oma info otsimise oskuseid suhteliselt heaks, siis ei ole autor arvamisel, et vastajatel oleks probleeme ametlike tekstide leidmisega. Samas ei selgu käesolevast uurimusest valimi moodustanute funktsionaalse lugemise oskus ja seega ei ole võimalik täpsemalt määratleda, millistel põhjustel vastajad sageli hindavad leitavat informatsiooni ametlikuks ja raskesti arusaadavaks.

KOKKUVÕTE

Juba Ameerika Ühendriikides 1993. aastal (Herd & Brooks 1993) läbi viidud uuringuga on tuvastatud, et armee eriüksuse kandidaadid, kes omasid piisavalt informatsiooni eriüksuses toimuva kohta, olid rohkem motiveeritud ja rahul oma valikutega, kui need, kellel vastav info puudus. Tagamaks ka Eesti Vabariigis ajateenijate kõrgema motiveerituse on igati oluline teha neile kättesaadavaks informatsioon, mis kaasneb püstitatud ülesannete täitmisega.

Käesolev lõputöö käsitleb kaitseväeteenistuse seaduse mõistes kutsealuseks liigitatud Eesti Vabariigi kodanike infovajadusi, nende enim kasutatavaid infokanaleid ja –allikaid ning informatsiooni hankimisega seotud probleeme.

Töö läbiviimiseks kasutati kvantitatiivset uurimisviisi, kus analüüsitav informatsioon on kogutud veebipõhise ankeetküsitlusega. Uurimuse läbiviimiseks kasutatud valimi moodustasid gümnaasiumiastme õpilased, sealhulgas kutsealused, ja ajateenijad. Küsimustik oli vastajatele avatud UT-LimeSurvey keskkonnas. Autorile ei ole teada, kui mitme võimaliku vastajani küsimustikku puudutav info jõudis, kuna vastav teade edastati koolide ja ajateenijate väljaõppega tegelevate väeosade üldmeiliaadressidele. Lõpuni täitis ankeedi 75 vastanut.

Lõputöö eesmärgist lähtuvalt selgitati antud uurimusega välja kutsealuste seas enim esinevad infovajadused, lisaks tuvastati infokanalid ja –allikad, mille kaudu kutsealused ise eelistavad informatsiooni hankida ja milliseid probleeme on enim esinenud ajateenistuse kohta informatsiooni otsimisel.

Uuringu tulemustest selgus, et ajateenistuse kohta informatsiooni otsimine ei kuulu kutsealuste igapäeva infovajaduste hulka, küll aga hinnatakse oluliselt eelnevate teadmiste omandamist.

Informatsiooni hankimiseks kasutatakse enim sõprade, sugulaste ja interneti abi, kuid samas selgus, et nendest allikatest saadakse informatsiooni üpris väheste teemade kohta. Ka kõigi teistest kasutatavatest infokanalitest saadakse erinevate teemade kohta informatsiooni võrdlemisi vähesel määral. Sellest tulenevalt osutus ootuspäraseks ka tulemus, et enim kasutatud

infokanaleid ja –allikaid hinnati ka kõige informatiivsemateks. Üldiselt on tulemustest näha, et informatsiooni soovitakse saada rohkem vahetu suhtlemise teel.

Enim esinevate infovajaduste välja selgitamisega sai autor kinnitust juba seminaritöös tuvastatule. Endiselt puudutab kutsealuste kõige enam esinev infovajadus ajateenistuses vajaminevaid asju. Käesolevas lõputöös ei selgitatud välja, mida konkreetselt selle all mõeldakse, kuid eelnevalt on seminaritööst (Martinson 2014) teada, et ajateenistuses vajaminevad asjad hõlmavad enamasti eluolu lihtsustavaid esemeid ja väljaõppes vajalikku varustust (nt nuga, pealamp, pesukotid jne).

Lisaks tuntakse suurt huvi väeosade sportimisvõimaluste ja vaba aja veetmise võimaluste kohta. Üldistatult võib öelda, et kutsealuseid huvitab kogu ajateenistusse puutuv eluline informatsioon. Kõige vähem huvitatakse informatsioonist, mis puudutab asendusteenistust, ajateenistusest pikenduse saamist ja riigi kaitsepoliitikat.

Vastajate hinnangust vajaliku informatsiooni kättesaadavusele selgub, et sellega on rahul suhteliselt väike osa küsitluses osalenutest. Enim oldi rahul informatsiooni kättesaadavusega erinevate teenistusaegade ja väeosade tutvustusi kajastava informatsiooniga. Üldiselt jäädid rahule ka koduste külastamise võimalusi muudatava informatsiooni kättesaadavusega. Võrreldes erinevate teemade olulisust ja rahulolu samade teemade kohta informatsiooni kättesaadavust, selgus, et suhteliselt väike protsent osalenutest hindas viimast väga heaks.

Ankeetküsitluse tulemustest selgus, et vastajad on üldiselt rahul Kaitseressursside Ameti tööga ja ka selle veebileheülesehitusega. Ka ollakse rahul Kaitseväe veebilehega, kuid mõlema puhul peab möönma, et need on liiga ametlikud ja sageli raskesti mõistetavad.

Hulk vastajaid tõi välja, et sooviksid rohkem osaleda erinevate väeosade avatud üritustel, kuid sellekohane informatsioon ei jõua sageli nendeni või jõuab see nendeni liiga hilja. Lisaks avaldati arvamust, et suureks abiks asjakohase informatsiooni edastamisel oleks kui tegevvälased või endised ajateenijad käiksid rohkem koolides ja jagaksid informatsiooni oma enda kogemustest. Arvati, et suureks abiks olulise informatsiooni koondamisel oleks vastava portaali loomine, kuhu saaks koondada nii ametliku kui ka mitteametliku informatsiooni.

Tulenevalt käeoleva uurimuse tulemustest ja vastajate ettepanekutest kutsealustele suunatud informatsiooni kättesaadavuse parandamiseks, on antud uurimisteema arendamise üheks võimaluseks läbi viia kvalitatiivne uurimus, et tuvastada ja analüüsida erinevate infopakujate ja infovahendajate plaane ja seisukohti edastatava informatsiooni mahu, sisu ja teemade suhtes.

Mainitud uurimisteema puhul oleks otstarbekas läbi viia intervjuud Kaitseressursside Ameti infotöötajatega, et tuvastada nende valmisolek ja võimalused muutmaks infoallikate ülesehitust, infokanalite valikuid, nendes sisalduva teabe sisu ja nende valmisolek kohtuda rohkem informatsiooni vajajatega. Lisaks oleks mõistlik intervjuerida Kaitseväge teenistuses olevaid tegevväelasi, et tuvastada ka nende valmisolek käia rohkem koolides jagamas vahetut informatsiooni ning tuvastada väeosade võimalused ekskursioonide vastuvõtmiseks ja avatud sissepääsuga ürituste korraldamiseks. Sellelaadse uurimuse tulemuste põhjal võiks juba konkreetselt tegeleda valdkondliku informatsiooni kättesaadavuse parandamisega.

Autori hinnangul võiks käesoleva lõputöö tulemustest olla kasu Kaitseressursside Ameti värbamiskeskuse spetsialistidele asjakohase informatsiooni edastamise printsiipide muutmisel kasutajasõbralikumaks.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

Arvamused Eesti Kaitseväest enne ja pärast ajateenistust. 2012. Rahvusvaheline Kaitseuringute Keskus. Kaitseressursside Amet.

Eesti Rahvusraamatukogu. 2014. *Raamatukogusõnastik.* http://web3.nlib.ee/termin/public_term/. (31.03.2014).

Eesti Vabariigi põhiseadus. RT I, 27.04.2011, 2. <https://www.riigiteataja.ee/akt/127042011002>. (31.03.2014).

EKV. 2014. Eesti Kaitsevägi. <http://www.mil.ee/et/kaitsevagi>. (29.03.2014).

Elig. T. W., Johnson. R. M., Gade. P. A. & Hertzbach. A. 1984. *The army enlistment decision: An overview of the ARI recruit survey 1982 and 1983.* U. S. Army Researsc Institute for the Behavioral and Social Siences.

Herd, A. M & Brooks, J. E 1993. *Information needs of enlisted soldiers when making a special forces career decision.* U. S. Army Researsc Institute for the Behavioral and Social Siences.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. *Uuri ja kirjuta.* Tallinn: Kirjastus Medicina.

Kaitseministeerium. 2014. *Aruanne riigikaitsest osavõtu kohustuse ja kaitseväeteenistuskohustuse täitmise kohta riigis 2012. aastal.* http://www.kaitseministeerium.ee/files/kmin/img/files/Vabariigi_Valitsuse_aruanne_2012x.pdf (27.03.2014).

Kaitseressursside Amet. 2014. *Riigikaitse.* <https://www.eesti.ee/est/teemad/kodanik/riigikaitse> (29.03.2014).

Kaitseressursside Ameti põhimäärus. RT I, 29.03.2013. 4. <https://www.riigiteataja.ee/akt/129032013004>. (29.03.2014).

Kaitseväeteenistuse seadus. RT I, 02.07.2013, 7. <https://www.riigiteataja.ee/akt/102072013007>. (31.03.2014).

Kivirähk, J. 2012. *Arvamused Eesti Kaitseväest enne ja pärast ajateenistust*. – Rmt: Kaitseväe aastaraamat 2012, Kaitseväe peastaap, lk 73-78.

Martinson, H. 2014. Kutsealuste infovajadused, meile suunatud informatsiooni kättesaadavus ja kasutatavus ajateenijate näitel. [Seminaritöö]. Tartu Ülikool. Tartu.

Põldvee-Mürk, K. 2002. *Info liikumine motiveerib töötajaid*. – Äripäev, 22.04.2002.

Roomets, S. 2003. *Statistika algkursus*. Saku: Rebellis.

U.S.Army. 2014. United States Army. <http://www.goarmy.com>. (02.05.2014)

Uverskaja, E. 2011. *Organisatsiooni infovajadus*. [Õpiobjekt]. Tallinna Ülikooli infoteaduste instituut. http://www.tlu.ee/opmat/in/Organisatsiooni%20infovajadus/1_infovajaduse_miste.html (29.03.2014).

Virkus, S. 2003. *Infokirjaoskus ja infokäitumine infouuringute kontekstis: I*. <http://www.tlu.ee/i-foorum/ifoorum7/Artiklid/sirje.htm>. (29.03.2014).

Wilson, T. D. 1999. *Models in Information Behaviour Research*. - The Journal of Documentation, No 3, pp 249-270.

Yeung, D. & Gifford, B. 2010. *Potential Recruits Seek Information Online for Military Enlistment Decision Making: A Research Note*. - Armed Forces & Society 2011, No 37, pp 537-

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Kutsealustele suunatud informatsiooni kättesaadavuse ja kasutatavuse uuring

Tere!

Olen Helen Martinson, Tartu Ülikooli info- ja dokumendihalduse eriala tudeng. Kirjutan oma lõputööd, püüdes kaardistada kutsealustele suunatud informatsiooni kättesaadavust ja kasutatavust.

Loodan, et leiate 20-25 minutit aega sellele küsimustikule vastamiseks. Teie panus võimaldab parandada kutsealustele suunatud info kogumist ja selle teabe muutmist vastavaks kutsealuste vajadustele.

Uuringus osalemine on vabatahtlik ja anonüümne. Saadud andmeid kasutan ainult oma lõputöö eesmärkide saavutamiseks.

Kohustuslikud küsimused on märgistatud punase tärniga. Ankeedis on 25 küsimust.

Küsimustik on avatud 30. aprillini.

Küsimuste korral palun kontakteeruda: Helen Martinson, helen77@ut.ee

Ette tänades
Helen Martinson

Küsimustik

1 [1]Kui sageli olete otsinud informatsiooni ajateenistuse kohta? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Ei ole otsinud
- Olen juhuslikult kokku puutunud
- Olen otsinud mõned korrad
- Otsin / otsisin pidevalt

2 [2]Kuivõrd oluliseks peate informatsiooni hankimist ja teadmisi ajateenistuse kohta enne teenistusse asumist? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

Ei pea oluliseks

Hea kui midagi teaks

Pean väga oluliseks

3 [3]Kui sageli kasutate igapäevase info saamiseks alljärgnevaid kanaleid ja allikaid? *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Vähemalt kord päevas	Vähemalt kord nädalas	Vähemalt kord kuus	Harvemini kui kord kuus	Üldse mitte
Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Television	☐	☐	☐	☐	☐
Raadio	☐	☐	☐	☐	☐
Ajalehed /Ajakirjad	☐	☐	☐	☐	☐
Raamatukogud	☐	☐	☐	☐	☐
Infotelefon	☐	☐	☐	☐	☐
Sõbrad	☐	☐	☐	☐	☐
Sugulased (vanemad, õed/vennad...)	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

4 [3_1]Vastates eelnevale küsimusele "Muu", siis võimalusel palun täpsustage

Kirjutage vastus siia:

5 [4]Mil määral olete kasutanud ajateenistusega seotud info saamiseks järgnevaid kanaleid ja allikaid? *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Korduvalt	Mõnel korral	Ei ole kasutanud kanalit	Ei tea kanalit
--	-----------	--------------	--------------------------	----------------

	Korduvalt	Mõnel korral	Ei ole kasutanud kanalit	Ei tea kanalit
Sõbrad / tuttavad	☐	☐	☐	☐
Sugulased (vanemad, õed/vennad...)	☐	☐	☐	☐
Kaitseressursside Ameti veebileht	☐	☐	☐	☐
Kaitseväe veebileht	☐	☐	☐	☐
Otsepostitus kutsealusele (tavapost, elektronpost)	☐	☐	☐	☐
Infovoldikud	☐	☐	☐	☐
Klassijuhataja tund	☐	☐	☐	☐
Riigikaitseõpetuse tunnid	☐	☐	☐	☐
Kohtumised tegevälastega koolis	☐	☐	☐	☐
Kohtumine Kaitseressursside Ameti töötajatega	☐	☐	☐	☐
Teavitussüritused kutsealustele (infopäevad, ekskursioonid jne)	☐	☐	☐	☐
Ajaleht	☐	☐	☐	☐
Ajakiri	☐	☐	☐	☐
Television	☐	☐	☐	☐
Raadio	☐	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐

6 [4_1]Vastates eelnevale küsimusele "Muu", siis võimalusel palun täpsustage

Kirjutage vastus siia:

7 [5]Milline on Teie hinnang alljärgnevate infokanalite ja -allikate informatiivsusele? *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Alati informatiivne	Pigem informatiivne	Ei ole kasutanud kanalit / Raske öelda	Pigem ei ole informatiivne	Ei ole informatiivne
Sõbrad / tuttavad	☐	☐	☐	☐	☐
Perekond / sugulased	☐	☐	☐	☐	☐
Kaitseressursside Ameti veebileht	☐	☐	☐	☐	☐
Kaitseväe veebileht	☐	☐	☐	☐	☐
Otsepostitus kutsealusele (tavapost, elektronpost)	☐	☐	☐	☐	☐
Infovoldikud	☐	☐	☐	☐	☐
Klassijuhataja tund	☐	☐	☐	☐	☐
Riigikaitseõpetuse tunnid	☐	☐	☐	☐	☐
Kohtumised tegeväelastega koolis	☐	☐	☐	☐	☐
Kohtumine Kaitseressursside Ameti töötajatega	☐	☐	☐	☐	☐
Teavitüsüritused kutsealustele (infopäevad, ekskursioonid jne)	☐	☐	☐	☐	☐
Ajaleht	☐	☐	☐	☐	☐
Ajakiri	☐	☐	☐	☐	☐
Television	☐	☐	☐	☐	☐
Raadio	☐	☐	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

8 [5_1]Vastates eelnevale küsimusele "Muu", siis võimalusel palun täpsustage

Kirjutage vastus siia:

9 [6]Kui oluliseks peate informatsiooni leidmist järgnevate teemade kohta? *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Väga oluline	Oluline	Ei oska öelda	Mitte eriti oluline	Tähtsusetu
Erinevate väeosade ülesanded	☐	☐	☐	☐	☐
Erinevad teenistusajad (8 ja 11 kuud)	☐	☐	☐	☐	☐
Asendusteenistus	☐	☐	☐	☐	☐
Ajateenistusest pikenduse saamine	☐	☐	☐	☐	☐
Arstliku komisjoni läbimine	☐	☐	☐	☐	☐
Isiklikud asjad (mida tohib ajateenistusse kaasa võtta)	☐	☐	☐	☐	☐
Üldine elukorraldus	☐	☐	☐	☐	☐
Väljaõpe	☐	☐	☐	☐	☐
Elamistingimused	☐	☐	☐	☐	☐
Toitlustamine	☐	☐	☐	☐	☐
Meditsiiniabi	☐	☐	☐	☐	☐
Hüvitised/toetused	☐	☐	☐	☐	☐
Vaba aja veetmise võimalused	☐	☐	☐	☐	☐
Koduste külastamise võimalused	☐	☐	☐	☐	☐
Sportimisvõimalused	☐	☐	☐	☐	☐
Õigused / Kohustused	☐	☐	☐	☐	☐
Kaitse- ja julgeolekupoliitika	☐	☐	☐	☐	☐
Naiste võimalused ajateenistuses	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

10 [6_1]Vastates eelnevale küsimusele "Muu", siis võimalusel palun täpsustage

Kirjutage vastus siia:

11 [7]Kui hästi olete leidnud endale vajalikku ajateenistusega seotud informatsiooni? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Leian alati soovitud informatsiooni üles
- Üldiselt leian soovitud informatsiooni üles
- Üldiselt ei leia soovitud informatsiooni üles
- Enamasti ei leia soovitud informatsiooni üles

12 [8]Palun andke hinnang järgnevaid teemasid puudutava informatsiooni kättesaadavusele *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Olen väga rahul	Pigem olen rahul	Ei oska öelda	Pigem ei ole rahul	Ei ole üldse rahul
Erinevate väeosade ülesanded	☐	☐	☐	☐	☐
Erinevad teenistusaegad (8 ja 11 kuud)	☐	☐	☐	☐	☐
Asendusteenistus	☐	☐	☐	☐	☐
Ajateenistusest pikenduse saamine	☐	☐	☐	☐	☐
Arstliku komisjoni läbimine	☐	☐	☐	☐	☐
Isiklikud asjad (mida tohib ajateenistusse kaasa võtta)	☐	☐	☐	☐	☐
Üldine elukorraldus	☐	☐	☐	☐	☐
Väljaõpe	☐	☐	☐	☐	☐
Elamistingimused	☐	☐	☐	☐	☐
Toitlustamine	☐	☐	☐	☐	☐
Meditstiiniabi	☐	☐	☐	☐	☐
Hüvitised/toetused	☐	☐	☐	☐	☐
Vaba aja veetmise võimalused	☐	☐	☐	☐	☐

	Olen väga rahul	Pigem olen rahul	Ei oska öelda	Pigem ei ole rahul	Ei ole üldse rahul
Koduste külastamise võimalused	☐	☐	☐	☐	☐
Sportimisvõimalused	☐	☐	☐	☐	☐
Õigused / Kohustused	☐	☐	☐	☐	☐
Kaitse- ja julgeolekupoliitika	☐	☐	☐	☐	☐
Naiste võimalused ajateenistuses	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

13 [8_1]Vastates eelnevale küsimusele "Muu", siis võimalusel palun täpsustage

Kirjutage vastus siia:

14 [9]Millistest alljärgnevatest kanalitest/allikatest oled saanud enim informatsiooni järgmiste teemade kohta

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Ajateenistuses toimuv	Väeosa de tutvustused	Üldine elukorraldus	Sotsiaalsed tagatised	Õigused / kohustused	Isiklikud asjad (mida tohib või peaks ajateenistusse minnes kaasa võtma)	Arstliku komisjoni läbimine	Alternatiivid ajateenistusele ja/või pikenduse saamine	Naiste võimalused ajateenistuses
Sõbrad / Tuttavad	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perekond / sugulased	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaitseressursside Ameti veebileht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kaitseväe veebileht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Otsepostitu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	Ajateeni stuses toimuv	Väeosa de tutvust used	Üldine elukorr aldus	Sotsia alsed tagatis ed	Õiguse d / kohust used	Isikliku d asjad (mida tohib või peaks ajateeni stusse minnes kaasa võtma)	Arstli ku komis joni läbim ine	Alternati ivid ajateenis tusele ja/või pikendus e saamine	Naiste võimalu sed ajateeni stuses
s kutsealuste le									
Infovoldik ud	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Klassijuhata aja tund	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Riigikaitse õpetuse tund	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Kohtumise d tegevvälas tega koolis	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Kohtumise d Kaitseressu rsside Ameti töötajatega	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Teavitusüri tused kutsealuste le (infopäeva d, ekskursioo nid)	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Ajaleht / ajakiri	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Televiisioon / raadio	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Internet	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒
Muu	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒

15 [10]Kuidas eelistate saada informatsiooni ajateenistuse kohta? *

Palun nummerdage kõik kastid alustades 1-st kuni 7

- Elektronposti vahendusel
- Tavaposti vahendusel
- Elektrooniliselt sotsiaalvõrgustikes (nt foorumid, Facebook jne)
- Paber kandjal (infoteatmikud)
- Suuliselt nõ silmast silma vestlusel
- Suuliselt telefoni teel
- Muu

16 [10_1] Vastates eelnevale küsimusele "Muu", siis võimalusel palun täpsustage

Kirjutage vastus siia:

17 [11] Kuidas olete suhelnud Kaitseressursside Ametiga? *

Palun valige **kõik** mis sobib:

- Elektronposti vahendusel
- Tavaposti vahendusel
- Kodanikuportaali vahendusel
- Suuliselt nõ silmast silma vestlusel
- Suuliselt telefoni teel
- Teised:

18 [12] Kuidas hindate oma infootsingu oskuseid? *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Olen täiesti nõus	Üldiselt nõus	Raske öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus
Leian alati iseseisvalt küsimustele vastused	☐	☐	☐	☐	☐
Aegajalt kasutan info otsimisel teiste abi	☐	☐	☐	☐	☐
Minu oskused	☐	☐	☐	☐	☐

	Olen täiesti nõus	Üldiselt nõus	Raske öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus
info otsimisel ei ole alati piisavad					

19 [13] Millised probleemid on Teil tekkinud seoses ajateenistust puudutava informatsiooni otsimisega? *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Olen täiesti nõus	Üldiselt nõus	Raske öelda	Pigem ei ole nõus	Ei ole üldse nõus
Probleeme ei ole tekkinud	☐	☐	☐	☐	☐
Infot on liiga vähe	☐	☐	☐	☐	☐
Infot on, aga see on liiga ametlik ja mõistetamatu	☐	☐	☐	☐	☐
Erinevat / vastuolulist infot on liiga palju	☐	☐	☐	☐	☐
Info otsingu oskused on ebapiisavad	☐	☐	☐	☐	☐
Muu	☐	☐	☐	☐	☐

20 [13_1] Vastates eelnevale küsimusele "Muu", siis võimalusel palun täpsustage

Kirjutage vastus siia:

21 [14] Kas Teil on ettepanekuid kutsealustele suunatud informatsiooni paremaks edastamiseks?

Kirjutage vastus siia:

22 [15] Kas soovite lisaks märkida, mis on ajateenistuse kohta informatsiooni edastamisel väga hästi või väga halvasti?

Kirjutage vastus siia:

23 [16]Sugu:

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

Naine

Mees

24 [17]Te olete

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

Kutsealune

Ajateenija

Teised

25 [18]Teie emakeel

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

Eesti keel

Vene keel

Teised

Täna Teid, et leidsite aega ja täitsite ankeedi!

Saada ankeet.

Täname teid, et vastasite ankeedile.

Lisa 2. Valdkondliku info saamiseks enimkasutatud infokanalid ja –allikad

	Ajateenistuses toimuv		Väeosade tutvustused		Üldine elukorraldus		Sotsiaalsed tagatised		Õigused/kohustused		Isiklikud asjad (mida tohib või peaks ajateenistusse minnes kaasa võtma)		Arstliku komisjoni läbimine		Alternatiivid ajateenistusele ja/või pikenduse saamine		Naiste võimalused ajateenistuses		Vastus puudub	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Sõbrad/Tuttavad	31	41%	7	9%	9	12%	0	0%	2	3%	16	21%	4	5%	1	1%	3	4%	2	3%
Perekond/Sugulased	30	40%	4	5%	19	25%	2	3%	1	1%	3	4%	8	11%	0	0%	4	5%	4	5%
Internet	28	37%	9	12%	8	11%	7	9%	6	8%	2	3%	4	5%	5	7%	2	3%	4	5%
Teavitusüritused kutsealustele (infopäevad, ekskursioonid...)	19	25%	7	9%	13	17%	2	3%	4	5%	4	5%	4	5%	3	4%	2	3%	17	23%
Ajaleht/Ajakiri	19	25%	6	8%	16	21%	3	4%	5	7%	1	1%	3	4%	3	4%	3	4%	16	21%
Televisioon/Raadio	19	25%	6	8%	16	21%	3	4%	5	7%	1	1%	3	4%	3	4%	3	4%	16	21%
KRA veebileht	16	21%	18	24%	6	8%	5	7%	8	11%	3	4%	9	12%	3	4%	3	4%	4	5%
Kohtumised tegevvällastega koolis	15	20%	2	3%	14	19%	3	4%	4	5%	3	4%	9	12%	4	5%	2	3%	19	25%
KV veebileht	14	19%	19	25%	13	17%	8	11%	7	9%	0	0%	5	7%	0	0%	2	3%	7	9%
Riigikaitseõpetuse tunnid	14	19%	9	12%	23	31%	3	4%	9	12%	2	3%	5	7%	2	3%	1	1%	7	9%
Kohtumised KRA töötajatega	13	17%	7	9%	15	20%	6	8%	8	11%	3	4%	4	5%	1	1%	1	1%	17	23%
Otsepostitus kutsealustele	12	16%	7	9%	15	20%	4	5%	8	11%	2	3%	7	9%	0	0%	1	1%	19	25%
Muu	12	16%	8	11%	9	12%	4	5%	4	5%	2	3%	5	7%	1	1%	9	12%	21	28%
Infovoldikud	11	15%	10	13%	13	17%	2	3%	6	8%	6	8%	5	7%	2	3%	1	1%	19	25%

Lisa 3. Hinnang infokanalite ja –allikate informatiivsusele

	Alati informatiivne		Pigem informatiivne		Ei ole kasutanud kanalit/Raske öelda		Pigem ei ole informatiivne		Ei ole informatiivne		Kokku	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Sõbrad/Tuttavad	36	48%	28	37%	5	7%	2	3%	4	5%	75	100%
Internet	34	45%	27	36%	9	12%	1	1%	4	5%	75	100%
Perekond/Sugulased	23	31%	35	47%	10	13%	4	5%	3	4%	75	100%
KRA veebileht	23	31%	27	36%	22	29%	0	0%	3	4%	75	100%
Kaitseväe veebileht	21	28%	30	40%	19	25%	2	3%	3	4%	75	100%
Kohtumised tegevälastega koolis	20	27%	14	19%	34	45%	2	3%	5	7%	75	100%
Riigikaitseõpetuse tund	19	25%	30	40%	23	31%	0	0%	3	4%	75	100%
Teavitussüritused kutsealustele (infopäevas, ekskursioonid...)	16	21%	13	17%	39	52%	2	3%	5	7%	75	100%
Kohtumine KRA töötajatega	14	19%	18	24%	37	49%	2	3%	4	5%	75	100%
Infovoldikud	12	16%	22	29%	32	43%	4	5%	5	7%	75	100%
Televisioon	9	12%	25	33%	29	39%	8	11%	4	5%	75	100%
Otsepostitus kutsealustele (tavapost, elektronpost...)	8	11%	15	20%	43	57%	3	4%	6	8%	75	100%
Ajaleht	8	11%	23	31%	31	41%	8	11%	5	7%	75	100%
Ajakiri	8	11%	18	24%	35	47%	10	13%	4	5%	75	100%
Raadio	7	9%	13	17%	39	52%	8	11%	8	11%	75	100%
Klassijuhataja tund	6	8%	12	16%	38	51%	10	13%	9	12%	75	100%
Muu	4	5%	6	8%	50	67%	1	1%	14	19%	75	100%

Lisa 4. Hinnang informatsiooni olulisusele teemade lõikes absoluutarvudena ja protsentuaalselt

	Väga oluline		Oluline		Ei oska öelda		Mitte eriti oluline		Tähtsuse tu		Kokku	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Isiklikud asjad (mida tohib ajateenistusse kaasa võtta)	41	55%	12	16%	11	15%	6	8%	5	7%	75	100%
Sportimisvõimalused	39	52%	18	24%	8	11%	6	8%	4	5%	75	100%
Hüvitised/Toetused	36	48%	17	23%	9	12%	9	12%	4	5%	75	100%
Arstliku komisjoni läbimine	33	44%	23	31%	11	15%	3	4%	5	7%	75	100%
Erinevate väeosade ülesanded	31	41%	23	31%	11	15%	4	5%	6	8%	75	100%
Koduste küllastamise võimalused	31	41%	28	37%	7	9%	5	7%	4	5%	75	100%
Vaba aja veetmise võimalused	30	40%	23	31%	11	15%	7	9%	4	5%	75	100%
Üldine elukorraldus	29	39%	24	32%	12	16%	5	7%	5	7%	75	100%
Õigused/Kohustused	29	39%	21	28%	10	13%	10	13%	5	7%	75	100%
Toitlustamine	27	36%	25	33%	8	11%	9	12%	6	8%	75	100%
Erinevad teenistusajad	26	35%	20	27%	8	11%	14	19%	7	9%	75	100%
Väljaõpe	26	35%	28	37%	7	9%	8	11%	6	8%	75	100%
Elamistingimused	26	35%	27	36%	8	11%	7	9%	7	9%	75	100%
Meditsiiniabi	21	28%	25	33%	10	13%	14	19%	5	7%	75	100%
Kaitse- ja julgeolekupoliitika	17	23%	20	27%	14	19%	12	16%	12	16%	75	100%
Ajateenistusest pikenduse saamine	16	21%	26	35%	11	15%	9	12%	13	17%	75	100%
Naiste võimalused ajateenistuses	15	20%	13	17%	19	25%	10	13%	18	24%	75	100%
Asendusteenistus	14	19%	17	23%	16	21%	10	13%	18	24%	75	100%
Muu	3	4%	3	4%	38	51%	5	7%	26	35%	75	100%

**Lisa 5. Hinnang informatsiooni kättesaadavusele teemade lõikes
absoluutarvudena ja protsentuaalselt**

	Olen väga rahul		Pigem olen rahul		Ei oska öelda		Pigem ei ole rahul		Ei ole üldse rahul		Kokku	
	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%	arv	%
Erinevate väeosade ülesanded	8	11%	40	53%	20	27%	4	5%	3	4%	75	100%
Erinevad teenistusajad	12	16%	30	40%	27	36%	3	4%	3	4%	75	100%
Asendusteenistus	7	9%	22	29%	38	51%	4	5%	4	5%	75	100%
Ajateenistusest pikenduse saamine	7	9%	25	33%	34	45%	5	7%	4	5%	75	100%
Arstliku komisjoni läbimine	10	13%	30	40%	22	29%	10	13%	3	4%	75	100%
Isiklikud asjad (mida tohib ajateenistusse kaasa võtta)	9	12%	20	27%	19	25%	19	25%	8	11%	75	100%
Üldine elukorraldus	8	11%	35	47%	18	24%	11	15%	3	4%	75	100%
Väljaõpe	11	15%	36	48%	18	24%	7	9%	3	4%	75	100%
Elamistingimused	9	12%	31	41%	18	24%	13	17%	4	5%	75	100%
Toitlustamine	9	12%	26	35%	25	33%	12	16%	3	4%	75	100%
Meditsiiniabi	9	12%	31	41%	24	32%	8	11%	3	4%	75	100%
Hüvitised/Toetused	9	12%	36	48%	16	21%	11	15%	3	4%	75	100%
Vaba aja veetmise võimalused	9	12%	32	43%	17	23%	13	17%	4	5%	75	100%
Koduste külastamise võimalused	5	7%	41	55%	15	20%	10	13%	4	5%	75	100%
Sportimisvõimalused	10	13%	31	41%	21	28%	9	12%	4	5%	75	100%
Õigused/Kohustused	9	12%	15	20%	32	43%	16	21%	3	4%	75	100%
Kaitse- ja julgeolekupoliitika	7	9%	22	29%	37	49%	6	8%	3	4%	75	100%
Naiste võimalused ajateenistuses	8	11%	19	25%	41	55%	3	4%	4	5%	75	100%
Muu	2	3%	8	11%	56	75%	1	1%	8	11%	75	100%

SUMMARY

MOST COMMON INFORMATIONAL NEEDS of RECRUITS, APPLICABLE CHANNELS of INFORMATION and RELATED PROBLEMS

In the contemporary world information behaviour, search of information and development of the relevant skills are becoming more and more important. No doubt, when satisfying demands for information, a person, who communicates information, should consider interests and needs of information consumer. The current security policy imposes on the state an important role of increasing citizens wish for defending their country, and such an increase could be achieved with a help of the force structures motivation in the form of open communication and adequate distribution of information. The survey conducted among the special activities division candidates in the United States in the year of 1993 revealed that those who were more informed about the special activities division developments, were also more dedicated and satisfied with their choice (Herd&Brooks 1993, p. 1).

Estonian defence largely relies on the reserve army, which consists of reserve military servants who did their regular service in the army. Since the reserve army servants are trained in course of the regular service, it is important to ensure that recruits starting the regular service are already strong-minded and motivated. However, currently a clear outlook of informational needs of recruits and the own assessment by recruits of the available information quality are missing.

Since the year of 2007 the *International Centre for Defence Studies* and the *Defence Resources Agency* has been conducting a survey among regular military servants and recruits with the purpose of identifying the satisfaction with doing regular military service and the attitude towards the Estonian Defence Forces. Informational needs in regard with regular military service were briefly studied before, though no general assessment can be received on its ground about availability of information related to regular military service and what are the most common problems in satisfaction of informational needs.

In the beginning of the year of 2014 the author defended a seminar work „Informational necessities of conscripts, availability and usability of supplied information on the example of conscripts“. In the course of the seminar work writing the semi-structured interviews were conducted with six conscripts, which helped realize the matter point of the problem related to information communication. Since the number of the interviewees was relatively small, it was unreasonable to make any final conclusions on their basis; and the author decided to study this subject more deeply.

The purpose of this final paper was to research informational needs of recruits, efficiency of information channels and sources used for communication of information provided for recruits, and problems arising from communication of information.

The method of data collection was the online questionnaire for recruits and conscripts, opened in the Web environment UT – LimeSurvey. The questionnaire mainly included scale-based questions and closed format questions, some open format questions were also added so that the respondents could disclose their factual opinion. In order to analyze the data, the author used data collation, comparison and formulation, which was done in MS Excel and the UT-LimeSurvey environment.

The analysis of the results showed that recruits mainly get information from their friends, relatives and the Internet, though, it also became clear that the above-mentioned channels cater for a few interesting topics only. The analysis also revealed that the information channels used by recruits more often were assessed as the most informative. In general, the results prove that information related to regular military service is more expected to be received via direct communication. It provides a better opportunity to ask the follow-up questions and thus get more relevant information. According to the assessment given by recruits, they need more information about things that can be taken by conscripts going to do their military service – including things that might be useful but the Defence Force will not provide the recruits with. Another highlighted issue is opportunities of doing sport in the Defence Force and spending free time.

The survey demonstrated that relatively small percentage of the respondents was satisfied with information availability. Most complaints concerned the excessively official and difficult for understanding form of information. The examples showed that some available information was contradictory, or that the relevant information reached them too late. On the other hand, among information channels in use the web pages of the Defence Resources Agency and of the Defence

Force were assessed as pretty good. According to the respondents of the survey, putting all official and unofficial information together in one portal would also improve the availability of information.

One of the opportunities for further development of this research subject could be conducting a survey with the aim of studying plans and positions of different information providers and intermediaries in regard with volume, content and subjects of the communicated information. That survey would help detect the readiness of information intermediaries as well as the possibilities to change the structure and choice of information channels and their contents.

According to the author, this final paper could be useful for the Defence Forces Recruitment Centre with the aim of ensuring the availability of relevant information to recruits and conscripts.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, HELEN MARTINSON,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

KUTSEALUSTE ENIM ESINEVAD INFOVAJADUSED, KASUTATAVAD IFOKANALID
JA NENDEGA ESINEVAD PROBLEEMID,

mille juhendaja on PhD KRISTA LEPIK,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 19.05.2014